Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 116 (13921) | 1975 оной майн 24, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

АЛУУШУУЛ— ҮГЭДӨӨРӨӨ УББОТНИГТО!

…ртиин съезд бүхэн совет арадта түүхэтэ удха шэ… ушарынь болон угтагдадаг гээшэ. Тиимэһээ 1976 … февраль һарада КПСС-эй XXV съезд зарлаха тухай … ЦК-гай апрельдэ болоһон Пленумэй шиидхэбэ… манай республикын залуу үетэн дэбжэлтын, баяр … лангай оршон байдалда угтаба.

…СС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ комсомол-залуу… … республиканска субботник эмхидхэхэ тухай …СМ-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ Улаан-Үдын прибор бү… … заводой, Улаан-Үдын аймагай «Авангард» кол… Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй …арай институдай комсомолшууд болон залуушуул … гаргаа. Тэрэ үүсхэлые ВЛКСМ-эй обкомой бюро …гаад; 1975 оной майн 31-нэй үдэр энэ субботник …эхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаа. Дайшалхы, …юционно ба ажалай алдар суута газараар аяншалга… …баадагшадай республиканска хоёрдохи слёдто ха… …шад — партиин, комсомолой, сэрэгэй болон ажа… …етерануудай, үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ үнэтэ үүс… … үндэрөөр һайшаагаа, үнэн зүрхэнһөө дэмжээ.

… май һарада болохо субботнигнай тусгаар удха ша… Тэрэ юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ, …хэ Илалтын 30 жэлэй ойе һайндэрлэһэн жэлдэ үн… …дэхэнь шуу. «Аха үетэнэйнгөө баатар тэмсэлдэ хү… … эрдэм һургуули шудалагты, бүхы совет арад… …нэгэн хамта табан жэлэй даабари амжалтатайгаар …эхэ, манай орондо коммунизм байгуулха тэмсэлдэ …тайгаар хабаадалсагты» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Ге…льна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Москвагай ком…шуудта хандаа һэн.

…лтын тугай үмэнэ дүрэ зурагаа буулгуулха ехэ … хүртэһэн социалис мүрысөөндэ илагшад прибор …гын заводой радио-хабсаргагша Пётр Бусовников …сыма Жалсараева, нарин сэмбын фабрикын бүд…шад Дагзама Бадмаева ба Александра Новолодская, …шад Наталья Лхамажапова ба Зинаида Маласова …шуулай ажалай энэ һайндэрэй үедэ үльгэр жэшээ …ха байһаниинь лаб. Комсомол-залуушуулай кол…үүднай, үнэхөөрөө, коммунис ажалай үндэр бүтээ…лаха байха. Прибор бүтээлгын заводой Сергей По… толгойлдог слесарь-хабсаргагшадай, Василий Ва…вич Стефурагай коммунис ажалай комсомол-залуу… бригаданууд энэ үдэр бүгэдөөрэн ажаллахаяа га… бэеэ зэһэнхэй. Хүбүүд, басагад өөһэдынгөө хэжэ … хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхээр шиидэнхэй. Рес…лымнай дииилэнхи олон залуушуул сэхэ үйлэдбэри… гаража хүдэлхэ. Ажалай эгээл ехэ бүтээсэ түйла…иин шанартай продукци бүтээн гаргаха, имагтал алма…арьбалһан материалаараа юумэ үйлэдбэрилхэ гэһэн …рилго субботнигто хабаадагшад урдаа табина.

…өө нютагуудай залуушуул майн 31-нэй үдэр таряа…сабшалан дээрэ гаража хүдэлхэ, малай зунай бай…дые заһаха, һэльбэхэ, наг шэбхэһээнь сэбэрлэхэ, … зөөхэ хүсэлэнтэй.

…хэдэ студентнэр хотын микрорайонуудта ошожо, …ние ариг сэбэр болгохо, барилгашадта хамһалса… бэлэдхэл хэнэ. Аха нүхэдтээ нэгэн хамта респуб…лай эдир багашуул — һурагшад мүн лэ хэдэн мян…раа субботнигто хабаадалсаха. Тэдэнэр хаядаһан … түдэгэ, хуушан саарһа суглууха юм.

…ботнигто бэлдэхын, тэрэниие хүтэлбэрилхын тула …ликанска штаб байгуулагданхай. Комсомол-залуу… субботнигто хүдэлхөөр элсүүлэгдэһэн олон түмэн … үетэниие эмхитэйгээр, бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэ, …зэрэр, зэр зэмсэгээр, транспортоор гүйсэд хангаха … предприяти, эмхи зургаан, албан газар болон кол…совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй бэелүүлхэ уялгата …нь болоно.

…ушуулай ажалай энэ һайндэр хадаа ехэ һайн, аша … хэмжээ ябуулга болохо, юһэдэхи табан жэлэй тү… дүүргэлгэдэ горитой хубита болохо байһаниинь дам… Тиигээдшье Буряад ороной залуу үетэн нэрэ хүн… хүрэмөөр габшагайгаар, коммунис ёһоор ажалла…һанаа элирхэйлнэ. Майн 31-нэй үдэр хадаа КПСС-… XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулһан Буряадай рес…лын залуушуулай түрүүшын ажалай вахта болон … лэ.

УББОТНИК ҮНГЭРГЭХЭ РЕСПУБЛИКАНСКА ШТАБ.

ЯРУУНЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭБДИ

ҺҮНШЬЕ, МЯХАНШЬЕ ЕХЭЭР АБТАХА

Яруунын совхозой малшад зунай бэлшээриин үедэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар һайн эдэбхи үүсхэл гаргаһан байна. Бидэ, Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ совхозой Харганаагай МТФ-гэй малшад яруунынхидай үүсхэлые үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди.

Манай Харганаагай фермын малшад үбэлэй үедэ ехэ һү абахын түлөө мүрысөө гэһэн уряатайгаар үнгэрһэн намар аймагайнгаа һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдтэ хандаһан юм. Бидэ һаалишад, мал адуулагшад арга боломжонуудаа тоолон үзөөд, үбэлжэлгын долоон һарада (октябрь-апрель) бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 1300 килограмм һү һааха уялга абаа һэмди. Манай коллективтэ энэ ехэхэн зорилго байгаа. Теэд дүүрэн хүсэ шадал соогоо, шадамар бэрхээр ажаллахаар социалис мүрысөөн эмхидхэгдээ һааб даа.

Апрелиин 26-да тэрэ социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэһэндөө манай фермын малшад омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Фермэдэмнай 161 үнеэн тоологдоно. Тэдэниие арбан һаалишад харууһалдаг. Хүн бүридэ 16—18 үнеэн хүртэнэ. Һаалишан бүхэмнай үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1300—1400 литр һү һаажа шадаһан байна.

Тиигэжэ үбэлжэлгын эхинһээ хойшо үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаһан, бии байгаа бүхы мэргэжэл, шадабаряа гаргаһан байнабди.

Фермымнай хэдэн һаалишад: «Хүндэлэлэй Тэмдэг», Ажалай Улаан Тугай ордонуудтай Пунцык Жамсаранова, Ажалай Улаан Тугай ордентой Зинаида Содномова гэгшэд һү һааха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Һаалишан Дари Лхохобоева һү һааха энэ түсэбөө дүүргэжэ, мүн лэ арбадахи табан жэлэйхеэр ажаллажа байна. Бүхы фермээрээ һү һааха табан жэлэйнгээ түсэбые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр — октябриин 12 болотор дүүргэхээр хараалнабди. Табан жэлэй түсэбһөө гадуур 900 центнер һү һаажа, түрэл орондоо тушааха бодолтойбди.

Энэ ехэ зорилгоо хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада зунай бэлшээриин үедэ ехэ һү һааха байнабди. Яруунынхидай уряалые дэмжээд байхадаа, фермынгээ үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха, бэлшээн таргалуулха буруу, хашаратуудайнгаа шэгнүүрые 100 үдэртэ 100 килограммаар нэмээхэ, гүрэндэ 400 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр үхэрнүүдээ тушааха зорилготойбди.

Зунай сагта, илангаяа үнгэрһэн зун гансахан бэлшээридэ найдаад байхын аргагүй һэн. Тиимэһээ бүхэли зундаа һолоомо жэжээр хэршэжэ, тэрэнээ гурилтай худхажа, бурдууг болгоод, үнеэдтээ, хашараг, буруудаашье үгэлсөөбди. Ерэхэ зун мүн лэ нимэшүү ажал хэгдэхэ. Гадна үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо адуулха байнабди. Манай фермын мал адуулагшад Владимир Хандажапов, Александр Жамсаранов гэгшэдэй үнэн сэхэ ажалые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ залуу нүхэдэй ажалдаа ямараар хандаһанһаа малаймнай ашаг шэмэ нилээд дулдыдаха байна бшуу. Зунайшье урин дулаанда малаа зүбөөр харууһалжа, бэлшээжэ шадаха хэрэгтэй бшуу.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ сенаж, үбһэн, ороохо тарьяанай зүйл һала үгтөө. Бии байһан тэжээлээ бодомжотойгоор зоотехническэ рационой ёһоор гаргашалаабди. Тэжээлэй килограмм бүхэн һайса буйлуулагдажа, малда эдюулэгдээ. Жэшээлхэдэ, үбһэн, һаагдаһан литр һүнэй 500 грамм талха таряанай зүйл малдаа эдюулһэн, һолоомоёо хэршэжэ үгэһэн байнабди. Энээнһээ гадна үнеэн бүхэндэ 10 килограмм бурдууг үгтэһэн.

Һүнэй шанарай муу байһан дээрэһээ совхоз ехэ олзоёо алдана. Тиимэһээ продукциин шанарта ехэ анхаралаа хандуулнабди. Үнеэдээ заабол хоёр хүнэгтэ һаажа, шалгалтын һаам сагсоонь үнгэргэжэ, энээнэй дүнгүүдээр тэжээлэй рацион табижа, үнеэдэй бүлэг бүхэнэй һүнэй тоһолигые тодорхойлжо, ариг сэбэрэй эрилтэнүүдые сахижа байнабди. Фермэдээ зоотехническэ хүдэлмэри һайжаруулха, мал ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хододоо шудалха, нэбтэрүүлхэ, һүнэй шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ онсо анхаралаа хандуулнабди.

Абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада коллектив дотороо социалис мүрысөөе бүри хүсэтэй, ашаг үрэтэй болгохобди. Арбан хоногой, һарын дүнгүүд фермын бүхы коллективэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Һарын дүнгөөр шалгарһан һаалишад мүнгэн шанда, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртэдэг.

Үнеэдые харууһалха зоотехническэ эрилтэнүүдые наринаар сахиһанай, эдэениие һайнаар эдеэлүүлһэнэй, зүбөөр һааһанай, даалгагдаһан хүдэлмэридөө бултадаа үнэн сэхээр хандаһанай ашаар абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээбди.

Тиин юһэдэхи табан жэлэй түсэбые мал ажалай талаар амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зунай бэлшээриин үе шиидхэхы үүргэтэй байһаниинь мэдээжэ. Имагтал зундаа малаа оролдосотой һайнаар бэлшээжэ, таргалуулжа шадаа һаа, гүрэндэ тарган мал олоор тушаагдаха, һүн ехээр худалдагдаха байна бшуу. Хүхэ ногоогой хаһада абтаһан продукци эгээн гаргаша багатай байдаг. Тиимэһээ продукциин өөрынь үнэ сэн доошолжо, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлхэ жэшээтэй.

Ушар иимэһээ адууһа малаа зунай бэлшээридэ эмхитэйгээр гаргажа, бэлшээриин зуун үдэртэ үхэр бүхэнэй шэгнүүр зуун килограммаар нэмээхэ, зунай бэлшээриин дүрбэн һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха гэжэ шиидэээд, республикынгаа бүхы малшадые социалис мүрысөөндэ уриһан Яруунын совхозой малшадай үүсхэл айхабтар ехэ удхатай шанартай.

В. АБИДУЕВА.
Кировэй нэрэмжэтэ совхозой һү һаалиин фермые даагша;
П. ЖАМСАРАНОВА.
З. СОДНОМОВА,
һаалишад;
В. ХАНДАЖАПОВ,
мал адуулагша.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ ХЭР ДҮҮРГЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1975 оной майн 16-най мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн
Баргажанай	73	63	—
Баунтын	77	79	—
Бэшүүрэй	75	71	93
Зэдын	89	64	81
Яруунын	45	63	—
Захааминай	83	71	—
Загарайн	88	69	181
Кабанскын	48	69	86
Хэжэнгын	60	68	—
Хурамхаанай	63	67	—
Хяагтын	77	70	58
Мухар-Шэбэрэй	61	71	139
Ахын	107	44	—
Прибайкалиин	103	64	—
Хойто-Байгалай	43	78	—
Сэлэнгын	86	65	—
Түнхэнэй	84	67	—
Улаан-Үдын	89	70	72
Хориин	102	68	75
Улаан-Үдын шубуунай фабрика	73	—	73
Республика бүхыдөө	71	68	74

Түгэсхэхы жэлэй габшагай алхам

УЛАМ ОЛОШОРҺООР...

Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай ордено авиазаводой хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тэрэниие зүбөөр хүтэлбэрилжэ, дүнгүүдыень саг соонь согсолхо асуудалда заводой партийна комитет, профсоюзай завком ехэ анхарал хандуулна. Заводой цехүүдэй, үйлэдбэриин участогуудай, бригадануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд долоон хоногтоо нэгэ дахин— понедельник бүхэндэ гаргагдана. Энэнь 1970 онһоо хойшо заншалта болонхой.

Имагтал энээнэй ашаар заводой коллектив үйлэдбэриин дүнгүүд ба мүрысөөндэ илагшад тухайгаа саг соонь мэдээд байдаг болоо. Хубиингаа табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэгшэд эндэ үдэрһөө үдэртэ олошорно. Үйлэдбэриин түрүүшүүл Б-Ц. Ж. Бимбаев, А. М. Суворов, Г. Г. Викулов, А. К. Иванов болон бусад слесарно-гагналгын цехэй коллективэй омогорхол болонхой. Тэдэнэр мүнөө арбадахи табан жэлэй түсэбөөр хүдэлнэ.

Ажалай ветерануд онсо шалгарна. Тэдэнэй дундаһаа Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай ордонуудтай С. С. Беляев, Ажалай Улаан Тугай ордено Е. С. Каменев болон бусадые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ нүхэд хубиингаа табан жэлэй даабариие болзорһоонь холо урид дүүргээд, 1976 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Авиационно заводой 300-гаад хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Манай корр.

1975
ИЮНИИН
15
Соведүүдэй һунгалтада

НЭГЭН. ҺАНАЛТАЙГААР ҮНГЭРБЭ

Нарин сэмбын комбинадай соёлой байшанда Октябрьска районой промышленна предприятинуудай, ниитын эмхи зургаануудай, дээдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд сугларжа, һунгуулиин Октябрьска 806-дахи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Лидия Никитична Глушковатай, һунгуулиин Солнечно 38-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Валентина Васильевна Тихоноватай уулзаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Л. Н. Глушковагай этигэмжэтэ нюур, нарин сэмбын комбинадай үйлэдбэриин начальник Е. И. Беломестнова үгэ хэлэбэ.

— РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Л. Н. Глушковагай ажалладаг бригадын коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие 3 жэл 11 һара соо дүүргэжэ шадаа. Лидия Никитична һунгагшадай этигэл найдабари харюулжа шадаха. Тиимэһээ һунгалтын үдэр һунгуулиин Октябрьска 806-дахи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, манай комбинадай эрхим басаган Лидия Никитична Глушковагай түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэе гэжэ һунгагшадаа уряалнаб.

Һунгуулиин Солнечно 38-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат В. В. Тихоновагай этигэмжэтэ нюур, хилээмэнэй комбинадай кондитер Валентина Алексеевна Рыбинада үгэ үгтэбэ.

— Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Валентина Васильевна Тихонова хилээмэнэй комбинадта 7-дохи жэлээ ажаллана. Ажалдаа эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Валя коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Нүхэр Тихоновагай түлөө дуугаа үгэе гэжэ округойнгоо бүхы һунгагшадые уряалнаб, — гэжэ нүхэр Рыбина хэлээ.

Удаань суглаанда хабаадагшадай дундаһаа үгэ хэлэгшэд Л. Н. Глушковагай, В. В. Тихоновагай кандидатурануудые һайшаан дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээд, һунгагшадай зүгһөө захяа даабаринуудые тэдэнэртэ хэлээ.

Д. ХУБИТУЕВ,
манай корр.

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

КОМПОЗИТОР В. П. СОЛОВЬЕВ-СЕДОЙДО СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОИН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

…вет хүгжэмэй искусствые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ га… …ай байһанайнь түлөө композитор Василий Пав… … Соловьев-Седойдо Социалис Ажалай Геройн нэрэ … олгохо, Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта» гэжэ … медаль барюулалсаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. ПОДГОРНЫЙ.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

…сква, Кремль. 1975 оной майн 22.

ХАНИ ЁҺООР АЙЛШАЛАН ОШОБО

СОФИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко түрүүтэй Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй делегаци майн 21-дэ Болгариин Арадай Республикада хани ёһоор айлшалжа ошоо. Делегациин бүридэлдэ Советскэ Союзай флодой адмирал С. Г. Горшков, генерал-полковник И. М. Волошин, вице-адмирал Н. И. Ховрин гэгшэд ороно.

…СФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ …НТРАЛЬНА ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА

…нтральна һунгуулиин …сси России Федерациин …вно Соведэй һунгалта …эхэ окружной һунгуу… комиссинуудай түрүү…нэрэй зональна зүб…дые һаяын үдэрнүүд… …сква, Ленинград, Вла…ток, Эрхүү, Краснодар, …сибирск, Ульяновск, Че…нск хотонуудта зарла… һунгалтын бэлэдхэлэй … тэрэниие үнгэргэлгын үедэ комиссинуудай хэхэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин тодорхой асуудалнууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Центральна һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ Ю. А. Овчинников, комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Е. Я. Демидова, комиссиин гэшүүд В. И. Антипин, В. М. Борисенков, Л. А. Землянникова, Н. И. Мальков, М. Г. Соболев гэгшэд зүблөөнүүдтэ хабаадагшадай үмэнэ элихэлнүүдые хэбэ.

Зүблөөнүүдэй хүдэлмэридэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, КПСС-эй крайкомуудай ба обкомуудай, автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй, хизаарнуудай, областьнуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

…ЦСПС-эй ПЛЕНУМ

…ЦСПС-эй VIII пленум … 22-то болоо.

…ЦСПС-эй секретарь П. Т. …нов «Гадаадын оро…ай профсоюзуудтай хол… барисаагаа бэелүүлхын … совет профсоюзуудай …аг хүдэлмэри тухай» … хэбэ.

…тиин XXV съездые … тухай КПСС-эй ЦК-…прелиин (1975 оной) …эй шиидхэбэри ажал… дунда үйлэдбэриин …тын эдэбхи габшагай… … шэнээр үүсхээ. Тэрэ… нэрэтэй солотоймгоор … түлөө социалис мү… улам үргэнөөр дэл… байна гэжэ пленумдэ …агшад тэмдэглээ.

…СС-эй XXIV съездын …бэринүүдые, тэрэнэй баталан абаһан амгалан байдалай программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эрхилдэг ажал ябуулгые пленум бүрин һайшааба.

Гадаадын оронуудай профсоюзуудтай холбоо барисаа бэелүүлхын тула ябуулдаг хүдэлмэридөө совет профсоюзуудай туйлаһан үрэ дүнгүүд уласхоорондын оршон байдалда таарамжатай хубилалтануудай болоһоной ашаар түбхын түрүүн хангагдаһан байна.

КПСС-эй гадаадын политическэ хараа бодолые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ уласхоорондынгоо ажал ябуулгаар туһа хүргэхын тула совет профсоюзууд саашадаашье бүхы оролдолго хүсэлэлнүүдээ зорюулха байха гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедые ВЦСПС-эй пленум найдуулба.

Пленум эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзөө. Өөрынь гуйлтын үндэһөөр А. Н. Шелепиниие ВЦСПС-эй түрүүлэгшын ба Президиумэй гэшүүнэй уялгануудһаа пленум сүлөөлбэ.

Гүрэнэй нэгэдэхи подшипникова заводой хүдэлмэришэн, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой А. В. Викторов ВЦСПС-эй секретаряар, Президиумэй гэшүүнээр һунгагдаа.

(ТАСС).

БҮХЫ АЖАЛЫНЬ ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАНХАЙ

ФОТО РЕПОРТАЖ

Механизатор Иван Васильевич Мальгин «Пригородный» совхозой хоёрдохи комплексно бригадада хартаабхашадай звеное хүтэлбэрилдэг. Эдэнэр майн 7-һоо хартаабхаяа тарижа захалаа.

Түрүү звеногой хүдэлжэ байһан газарта хүрэжэ ерэхэдэмнай үрэһэ һуулгадаг хоёр агрегат хүдэлжэ байба. Тэдэ агрегадуудые дүршэлтэй тракторист Иван Васильевич Мальгин, Матвей Петрович Чобаток гэгшэд МТЗ-50 трактораар шэрэжэ ябаба. Уданшьегүй хартаабха оньһон аргаар тарилгын агрегадта хэжэ үгэхэ түхеэрэлгэтэй хоёр тракторай рульда Алексей Иванович Новоковский, Анатолий Гаврилович Макеев гэгшэд һуушанхай хүрэжэ ерэбэ. Эдэнэрэй нэгэниинь хартаабхашан, нүгөөдэнь овощ ургуулдаг уялгатай.

Хартаабха һуулгадаг машинада залуушуул — Юрий Гарюткин, Олег Телешев ажаллана. Эдэнэр уялгаяа һайн дүүргэнэ.

Тус звено эдэ хоёр машинаараа үдэртэ 8—9 гактарта хартаабха тарижа, даабаряа 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө эдэнэр 90 гаран гектарта тарилга хээд байна.

Сотниковой хартаабхашад энэ жэлдэ 180 гектар тарилга хэхэ түсэбөө агротехническэ зохид болзорто дүүргэхээ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хартаабхашад И. В. Мальгин (зүүн гарһаа), М. П. Чобаток. 2. Эдэнэрэй агрегат хартаабха тарижа ябана. 3. Тарилга хэдэг машинада хүдэлдэг О. Телешев.

З. ВЕСНИНАГАЙ фототекст.

БОЛЗОРТОО

ТҮНХЭН. Манай корреспондент Б. Ябжанов нигэжэ дамжуулна. Аймагай томо ажахынуудай нэгэн — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад, механизаторнууд эртын орооһото ургамалнуудые тариха даабаряа саг болзортонь дүүргэбэ. Эдэнэр бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, хабарайнгаа тарилгые ажалай арбан хоёр үдэрэй туршада дүүргэхэбди гэһэн уялга абаһан юм. Һүүлэй мэдээгээр, тус ажахын механизаторнууд эртын орооһото ургамалнуудые тариха хүдэлмэриеэ хэлэһэн болзортоо бэелүүлжэ шадаба. Колхоз бүхыдөө 2149 гектарта орооһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 322 гектарта горох, 1827 гектарта шэниисэ агротехническэ һайн саг болзортонь таряа. Хабарай тарилгада Шулуутын болон Тоорын тракторно-таряан ажалай бригадануудай механизаторнууд онсо шалгараа. Эдэ бригадануудай таряаша, механизаторнууд Шанаагай отделенидэ онсожо хамһалсаһан байна.

Түрүү механизаторнууд: Шулуутын бригадын Андрей Халудоров, Иван Шобоев, Тоорын бригадын түрүү трактористнууд Цырен, Лобсон Мурдоновтон, Иван, Аврам Батуевтан, Дэбшэн Гергенов гэгшэд таряа тариха, паар хахалха халаанайнгаа даабариие горитойгоор үлүүлжэ онсо шалгараа. Мүнөө колхозой механизаторнууд 1400 гектарта обёос тариха даабаряа энэ һарын 25-да сум дүүргэхэнь.

ЭЛСҮҮЛНЭ, ЗОРИГЖУУЛНА

Партиина ажабайдал

Бидэ 1975 онине яһала һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээбди. Арадай ажахы хүтэлбэрилхэ шадабаряар, мүрысөө эмхидхэхэ дүй дүршэлөөр нилээд баяжанхайбди. Илангаяа социалис мүрысөөн олониитын эдэбхи хэшээл хүгжөөхэ мүнөө үе сагай эгээл хүсэтэй оньһон зэбсэг мүн байһыень бодото байдал дээрэһээ гүн гүнзэгыгөөр мэдэрнэбди.

Дээрэ дурдаһанаа имагтал өөрынгөө аймагай ажабайдалһаа элирхэйлэн харуулха болоноб. Социалис мүрысөөндэ манай аймагай 10 мянга гаран ажалшад элсэнхэй. Аймагай ажахын коллективүүдтэ дэлгэрһэн мүрысөөн хадаа «Эрхим шанартай, бага гаргашатай ехэ продукци гаргаха» гэһэн уряа доро эмхидхэгдэнхэй. Тиихэ зуураа газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ асуудал болбол гол хэрэгынь болоно.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэлэй дүнгүүдые согсолжо, шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй хабаадагшадай эршэтэ ажалай аша туһаар лэ ехэ амжалта түйлагдана гэжэ тодорхойлхо шухала. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй жэл бүхэндэ мяха абалга дунда зэргээр 28,6 процент, һү—15,9 процент, ноохо—12,3 процент ургаһан байха юм. Гүрэндэ мяха тушаалга 30 процент, һү—16,3 процент, ноохо — 7,5 процент, хартаабха 17,2 процент, овощ — 7,7 процент ургаа. Харин тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз дунда зэргээр һү худалдажаяа жэл бүри 54,6 процент, «Родина» колхоз мяха тушаалгаяа 81 процент, «Забайкалец» совхоз 71 процент ехэ болгожо байһан зэргэтэй.

Социалис Ажалай Герой Е. В. Ивановой толгойлдог «Искра» колхозой коллективэй амжалта гайхамаар һайн. Тус ажахы гүрэндэ орооһо худалдаха табан жэлэй түсөөтэ даабарие дүрбэн жэлэй туршада бэелүүлээ. Хонхолын таряашад нёдондо 5968 гектар газарһаа гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 14,2 центнер орооһо абаа. Теэд ямар ган гасуур жэл болоо гээшэ һэм. «Искра» колхоз Эхэ орондоо хамта дээрээ 113 мянга шахуу центнер орооһо бэлэдхээ.

Эдэ мэтын тоонууд манай ургалтые эли тодоор харуулна. Харин тоонууд имагтал ажалшадай шэн габьяата ажалай, ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор, гүн мэдэрэлтэйгээр хандадагай гайхамшаг үрэ дүнгүүдые гэршэлнэ бшуу. Нёдондо ургасын һөөл бэшэ байбашье, аймагай 11 комбайнернууд тус тустаа таба мянганһаа дээшэ орооһо сохёо һэн. Мүнөөнэй хүнүүд техникэ ухамайгаар шудалһан хадаа элдэб юумэ уралажа, нарижуулжа, ажалайнгаа бүтээсые бүри дээшэлүүлхэ арга олоно ха юм.

Үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллаха гээшэ манай аймагай ажалшан бүхэнэй үдэр бүриинь хэрэг болонхой. Үнэхөөрөөшье, олон лэ хүнүүд нёдондо түйлаһан ажалай үрэ дүнгһөө холо дээгүүр социалис уялга энэ түгэсхэхы жэлдэ бэелүүлхээр абаһан байна. Суулгын совхозой овощ ургуулагшадай эдэбхи эрмэлзэл энээниие батална. Тэрэ звеное Ажалай алдар солын III шатын орденто Ульян Ефимович Болонев хүтэлбэрилдэг юм. Энэ ажалша коллектив нёдондо гектар бүриһөө 271 центнер овощ хуряагаа һэн. Харин мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө ургаса абалгаяа 280 центнертэ заатагүй хүргэхэбди гэһэн уялга абанхай.

Малшад хүдэлмэриин харюусалгатай хаһадаа оронхой. Зунай һайхан саг эхилхэнь. Үбэлжэлгын үедэ бэелүүлхээр абаһан уялгын дүүргэлтэ шиидхэхэ эгээл харюусалгатай саг ябажа байна. Мал ажалай саашанхи байдалые, хэнэйшье мэдэһээр, үбэлэй һарануудай малай харууһан лэ шиидхэхэ байна бшуу. Малай үбэлжэлгые һайнаар, ашаг үрэ баянтайгаар үнгэргэхэ гэһэн малшадай мүрысөөн яһала һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэмээр. Аймагай һаалишадай мүрысөөе «Авангард» совхозой Алташын-Адагай һү һаалиин фермын һаалишан Чимитцу Ширапнимбуевна Ирдынеева толгойлно. Тэрэ малшан нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3179 килограмм һү һаагаа һэн. 1974 оной аймагай чемпион гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн энэ суута һаалишанай нэрэ, обог аймагай Ажалай алдар солын дэбтэртэ мүнхэлэн бэшэгдэнхэй. Харин түгэсхэхы жэлэйнь социалис уялга 3500 килограмм.

«Авангард» совхоздо бэрхэ малшад олон. Филипп Дмитриевич Бобылев олон жэлдэ бригада толгойлно. Ехэ мэргэжэл шудалһан малшан гээшэ. Энэ жэлэйнгээ зорилго тодорхойлходоо, 100 эхэ хонин бүхэнһөө 105 хурьга түлжүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Харин энэ бригада мүнөө үедэ зуун эхэ хонин бүхэнһөө 116 хурьга абаад, тобиржуулан түлжүүлжэ байна. Нүхэр Бобылев Цырен-Дулма Гомбоевна Улзытуевагай даадаг хонишодой бригадые мүрысөөндэ уриһан юм. Тэрэнэй гол эрмэлзэл хадаа энэ залуу хонишоние бэрхэ малшан болгохо, дүй дүршэлдөө һургаха гэһэн зорилго болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахынуудай хоорондо, ажалша коллективүүдэй хоорондо мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэдэг болоһониинь ехэ һонирхолтойшье, үрэ дүн баянтайшье байна. Жэшээнь, «Родина» колхоз «Коммунизм» колхозтой мүрысэнэ. Эдэ хоёр колхозой һү һаалиин фермэнүүд, мүн һаалишад бэе бэеэ урилсанхай, договор баталанхай юм. Энээн шэнги жэшээнүүд ажахы бүхэнһөө али олоор олдохо.

Түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи үргэнөөр үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ шадаһан, ажалай эмхидхэл гуримтай болгоһон лэ коллектив мүрысөөндэ һайн амжалта түйладаг гээшэ. Энэ ушарта нэгэ жэшээ дурдая. «Искра» колхозойхид тэжээл бэйлуулха томо цех бариха үүсхэл ганса аймаг соогоо бэшэ, мүн республика дотороо эхи түрүүлэн гаргаһан юм. Тиимэ улүүсэ орёо тухеэрэлгэтэй бэшэ энэ цех колхозой экономикодо ямар ехэ һайн нүлөө үзүүлээ гээшэб. Урдань нэгэ тонно бурдууг буйлуулхын тула аяар 60 часай хэмжээнэй хүдэлмэриин саг гаргашалагдадаг һэн. Харин мүнөө оройдоол 10,5 час. Ажалай бүтээсын али зэргэ дээшэлһые, абаһан продукцын өөрынь үнэ сэнгэй хэр зэргэ хямдарһые эдэ хоёр тооe сасуулаад байхада, абаһаар лэ мэдэгдэхэ бэзэ. «Искра» колхозой ухаалан зохёогшодой жэшээгээр иимэ цех аймагай бусад ажахынуудта баригдажа байна. «Родина», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Заганский» колхозуудайхи хүдэлжэ эхилэнхэй.

Социалис мүрысөөнэй дүн саг соонь согсолхо, ажалай түрүүшүүлые материальна, моральна талаар урмашуулха гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд тухай, тэдэнэй үүргэ ба нүлөө тухай эндэ тогтоһоной үлүү. Иимэ юумэнүүд аймаг бүхэндэ бэелүүлэгдэнэ. Зүгөөр нэгэ иимэ ушар тухай богонихоноор тогтоһуу. «Эрдэм» совхозой дирекци, партком, профсоюзай рабочком ба ВЛКСМ-эй комитет мүрысөөндэ илагшадай үхибүүдтэ эхэ, эсэгэнэрэйнь амжалтаар урмашаһан баясхалангай телеграмма эльгээдэг болонхой. Энэ ушарай хүмүүжүүлхы ехэ удха шанартайе ойлгонобди.

Түгэсхэхы жэлэй үдэр хоногууд хойно хойноһоо һубарин үнгэрнэ. Энэ жэлдэ гүрэндөө 235 мянган центнер орооһо таряа, 72 мянган центнер мяха, 125 мянган центнер һү, 7500 центнер ноохо, 600 мянган үндэгэ тушааха социалис уялга абаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшад имагтал социалис мүрысөөнэй аша туһаар зориһондоо лаб хүрэхэ байха. Энэ ехэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ аймагай партиина, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинууд бүхы ажал хүдэлмэреэ зорюулна.

В. ДАВЫДОВ,
«Ленинэй зам» газетын редактор.

АЖАЛЫЕ ШЭНЭДХЭН ХУБИЛГАҺАН ХҮСЭН

(Стахановска хүдэлөөнэй дүшэн жэлэй ойдо)

Социализм байгуулгын хүсэтэ арга зэбсэг — социалис мүрысөөнэй шэнэ шата боложо дэлгэрһэн стахановска хүдэлөөнэй эхилһээр мүнөө 40 жэл гүйсэхэнь. Энэ гайхамшаг хүдэлөөнэй түүхэ тухай хуряангыгаар тогтое.

Хоёрдохи табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхын тула манай партиин, совет арадай тэмсэл ажалай шэнэ баатаршалга үүсхээ. Энэ үедэ арадай ажахыда шэнэ техникэ ехээр хэрэглэгдэдэг боложо эхилээ бэлэй. Энэ шэнэ техникэ шадамараар хүдэлгэхэ шадабаритай хүдэлмэрилэгшэд хэрэгтэй болобо.

«Коммунизм гээшэ капитализмын үедэхи ажалай бүтээсэһээ дээшээ, һайн дураараа нэгэдэһэн, ушар ёһоо мэдэхэ, түрүү техникэ ашаглададаг хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ мүн болоно» гэжэ В. И. Ленин заадаг бэлэй. Энэ заабарие хүтэлбэри болгон, партимнай «кадрнууд хамагые шиидхэхэ!» гэһэн уряа гаргаһан юм.

«Кадрнууд хамагые шиидхэхэ» гэһэн уряа гаргахадаа, шэнэ техникэ шудалха хэрэг бодото дээрээ бэелүүлхэ хэрэгые партимнай тодорхойлһон байна. Промышленностьда, транспорт дээрэ, хүдөө ажахыда, арадай ажахын бусад һалбаринуудта хуушарһан техническэ нормонуудые хубилгахын түлөө түрүү хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрһэн юм.

Хуушарһан нормонуудые хубилгаха хүдэлмэри эгээ түрүүн нүүрһэнэй, металлургиин промышленностьда түрүүлэн эхилээ бэлэй. Арадай ажахын эдэ шухала һалбаринуудта партимнай саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байна.

Нүүрһэ малтан абахадаа эршэтэй хүдэлмэриин эрхим жэшээ харуулһанай түлөө № 1 шатын (Горловка) забойщик Никита Изотов 1934 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм.

Промышленна үйлэдбэриин ударнигуудай хүдэлөөн орон доторнай үргэнөөр дэлгэрээ бэлэй. 1933 оной эсэстэ промышленность болон транспорт дээрэ 5500 шахуу ударнигууд байгаа. 1935 ондо шэнэ техникэ шудалхын түлөө, хуушарһан техническэ нормонуудые хубилгахын түлөө түрүү хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн — забойщик Алексей Стахановай нэрээр стахановска хүдэлөөн гэжэ алдаршаһан юм. А. Стаханов халаан соогоо 102 тонно нүүрһэ малтажа, юрын нормые 14 дахин үлүүлээ бэлэй.

Партимнай Стахановай, мүн промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы түрүүшүүлэй үүсхэлые дэмжээд, түрүү хүдэлмэришэдэй энэ хүдэлөөндэ политическэ дээдэ зэргын сэгнэлтэ үгэһэн байна. Стахановска хүдэлөөн олониитын социалис мүрысөөнэй шэнэ шата болоо. Түрүүшын жэлнүүдэйхиһээ ямар онсо илгаатай байгааб гэхэдэ, энэ хүдэлөөн шэнэ, эрхим зэргын техникэдэ, тэрэниие хүсэд шудалһан хүдэлмэришэдтэ түшэглэдэг байба. Стахановска хүдэлөөн юу харуулааб гэхэдэ, табан жэлнүүдэй туршада хүдэлмэришэн ангиин культурно-техническэ мэргэжэлэй ехээр ургаһые гэршэлээ.

Энэ хүдэлөөн арадай ажахын бүхы һалбаринуудта социалис харилсаанай батажаһан, хүнүүдэй ажалдаа ондоогоор, социалис ёһоор хандадаг болоһон ушартай таһаршагүй холбоотой байгаа. Өөрынгөө түйлалтануудые бүхы общественэ аша туһада зорюулжа, хамагай шадабари болгохо гэжэ оролдодог совет хүнэй шэнэ түхэл шэнжэ энэ үүсхэл дотор үзэгдэнэ.

Стахановска хүдэлөөн социализмһаа коммунизмда орохын тула, ухаан бодолой ажал бар хүсэнэй ажал хоёрой хоорондохи илгаае усадхахын тула ажалай бүтээсын дээдэ зэргын түйлалта хангаха зам нээжэ үгөө бэлэй. Партимнай стахановска хүдэлөөе толгойлон, олониитын хүдэлөөн болгожо, шэнэ техникэ шудалха, хуушарһан юумэнүүдые дээдэ зэргын нормонуудаар һэлгэхэ, тэрэниие бүгэдэ ниитын шадабари болгохо гэһэн үүсхэлые нютагуудтахи партиина организацинууд үргэнөөр дэмжэһэн юм. Стахановска хүдэлөөе саашадань дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ «Стахановска хүдэлөөнтэй дашарамдуулан, промышленна болон транспортын асуудалнууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай 1935 оной декабриин тогтоол угаа ехэ удха шанартай байгаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үные хямдаруулха, хүдэлмэришэдэй культурно-техническэ хэмжээе үргэхэ шухала арга зэбсэг болохо стахановска хүдэлөөе саашадань дэлгэрүүлхэ асуудалнуудаар энэ тогтоол дотор тодорхой заабаринууд үгтэһэн байна.

Манай Буряадта стахановска хүдэлөөн эхин түрүүлэн Улаан-Үдын паровозо-вагонно болон шэлэй заводуудта дэлгэрһэн юм. 1935 оной декабрь һарада паровозо-вагонно заводто гурбан зуугаад стахановецууд байгаа бэлэй. Стахановска хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилгоор 1935 оной декабрьда партиин Улаан-Үдын городской комитет стахановецуудай городской түрүүшын слет зарлажа, түрүүшын дүн гаргаһан юм. Партиина, профсоюзна организацинууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд стахановска хүдэлөөе, түрүүшүүлэй үүсхэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилгоор бүхы хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй гэжэ слет дээрэ тэмдэглэгдээ һэн.

Хэрбээ Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводто 1936 оной түрүүшын кварталда 841 стахановец байгаа һаа, тэрэл жэлэй хоёрдохи кварталда 1160 хүн гэхэ гү, али заводой бүхы коллективэй 24 процентнь стахановецууд болоһон байба. Энэ заводой стахановецуудай дунда Ленинградай фабрично-заводской училищи дүүргэһэн Е. Г. Курочкин, Ленинградай Кировэй нэрэмжэтэ заводһоо эльгээгдэһэн А. Л. Смирнов, Ураалһаа ерэһэн Б. З. Поздеев болон бусад байгаа. Ород нүхэдэй туһаламжаар өөһэдынгөө мэргэжэл дээшэлүүлжэ, буряад токарьнууд, Тороев, Батоpов, Мадаев болон бусад стахановецууд боложо ургаһан байна.

Улаан-Үдын шэлэй заводто стахановска хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Заводой партиина болон комсомолой организацинууд социалис мүрысөө дэлгэрүүлхын, ажалай түрүү арга методуудые нэбтэрүүлхын тула ехэ оролдолго гаргадаг һэн. Тэрэнэй ашаар 1937 оной сентябрьда заводой 852 хүдэлмэришэдэй 264-ниинь стахановецууд, 78-ниинь ударнигууд болоһон байба.

Социалис мүрысөөе, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар 1937 он[…] завод түсэбтэ даа[…] 103 процент дүүргэ[…] дукциингаа өөрын […] процентээр хямдару[…] байна.

Дайнай урда тээхи [...] жэлэй үедэ, мүн [...] ороноо хамгаалгын [...] дайнай үедэ, дайнай [...] тээхи табан жэлнүүдэй [...] орон доторнай социалис [...] рысөөн үргэнөөр дэлг[…] үйлэдбэридэ ажалай [...] дүй дүршэл нэбтэрүү[…] дэг болоһон байна. Юу[…] дэ, имагтал социа[…] үедэ мүрысөөн үнэ[…] үргэн далайсатай, олон [...] мэнэй хабаадалгатай [...] ха юм. Хүгжэнги со[…] общественэ үедэ мүр[…] шэнэ удха шэнжэтэй [...] янзын болоно.

Социализмын үедэ [...] һэн олон түмэнэй эд[…] шээл — социалис мүр[…] орон доторoo комм[…] байгуулха гэһэн агуу[…] рэгтэ сүм зорюу[…] Арад зонойнгоо ажа[…] дал саашадань һайжа[…] да зорюулагдаһан со[…] но-экономическа үрг[…] программа тодорхойл[…] раа, КПСС-эй XXIV [...] арадайнгаа ажахые ула[…] жалтатайгаар хүгж[…] тэрэниие бүри ашагт[…] гохын түлөө тэмсэлд[…] миллион совет хүн[…] урялһан байна. Тэрэ[…] дашарамдан, үйлэд[…] шэнэ шэнэ коллекти[…] үргэнөөр хабаадуулан[…] циалис мүрысөөн таб[…] лэй үедэ түйлай ехэ[…] гэрһэн байна. Орон[…] най 1959 ондо социа[…] рысөөндэ 34,4 миллион [...] хабаадалсаа һаа, 1974 [...] эхиндэ 80 миллион [...] мянган хүн болоод [...] Манай республикые [...] үзэхэдэ, юһэдэхи таба[…] лэй түсэбые болзор[…] урид дүүргэхын түлөө с[…] лис мүрысөөндэ хаба[…] саагүй нэгэшье колл[…] байхагүй.

Бага гаргаша хээд[…] шанартай ехэ продук[…] лэдбэрилхэ, түсэбтэ та[…] баряа болзорһоонь [...] дүүргэхын түлөө олон [...] нэй социалис мүрысө[…] гэрэнхэй. Тиимэ бол[…] хойшо мүрысөөн ниит[…] лэдбэриие ашаг ехэт[…] гохо, эрдэм техник[…] жэлтэ хурдадхаха хүс[…] болоно.

Манай орон дотор [...] нөөр дэлгэрһэн социа[…] рысөөн научно-техн[…] революци улам [...] хэнэ, олон түмэн [...] мэришэдэй, инжен[…] дэй, технигүүдэй, [...] дэмтэдэй научно-те[…] скэ зохёон бай[…] ажал ябуулгада, эрдэм [...] кын түйлалтануудые [...] бэридэ нэбтэрүүлхэ [...] ехэ нүлөө үзүүлнэ. Т[…] мүрысөөндэ хабаадагш[…] дэм наукын түйлалта[…] ашаар үйлэдбэриие [...] шадань һайжаруулхы[…] лай бүтээсые улам ех[…] гохын түлөө тэмсэлд[…] техническэ түшэлгэт[…] затай) болоно.

Ажалша хүн үйлэд[…] зэбсэг хэрэгсэлнүүд — [...] хоёр социализмын үй[…] рилгын хүсэнүүдэй [...] һээ таһаршагүй хоёр [...] мүн болоно. Зүгөөр с[…] лис мүрысөөн болбо[…] лэдбэрилгын хүсэнүүдэй [...] хоёр хубиин хэмжээ[…] ехээр хүгжэлгэдэ ай[…] ехэ нүлөө үзүүлнэ. К[…] коммунис субботниго [...] доторнай 140 гаран [...] лион хүн хабаадалс[…] миллиард шахуу түг[…] продукци бүтээжэ [...] байна. Эндэ түйл[…] ажалайнгаа бүтээсые [...] арьбадхажа, түрэл пар[…] гаа XXV съездые [...] ехэ амжалтатайгаар [...] гэһэн үүсхэл орон до[…] хаа хаанагүй. тэрэ [...] манай республикада[…] гагдана. Олониитын [...] эдэбхи хэшээлэй за[…] бэелүүлэгдэхэ бай[…] дамжаггүй.

Ц. МИТЫПОВ,
түүхын эрдэм[…] канд[…]

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

ТАРЯАШАНАЙ БҮЛЭ ДЭ ТҮРӨӨ ҺЭН

Согтой Доржо гэжэ дурдая. Энэ нэрэ дурдууһан хүниие обоггүйгөөршье Түнхэнэй аймагай олонхи зон, үгэлһэн залуугүй мэдэхэ танина байха. Теэд Доржо гэжэ хүмнай мүнөө жаран нэгэн наһатай, үбгэжөөл гэһэн нэрэ алдартай ябажа байна.

1914 ондо Туран нэрэтэй багахан тосхондо юрын таряашанай бүлэ соо тэрэ түрөө. Агуу Октябриин урда тээ буряад зоной ямар ажабайдалтай байһаниинь мэдээжэ aaб даа. Табан үхибүүтэй айлайхи хүшэрхэн лэ һуудалтай байгаа ёһотой...

Доржо хүбүүн 1936 он болотор Турандаа колхоздоо ажаллаа. Тэрэ жэлынь Улаан Армида татагдажа, Буряад морин сэрэгшэдэй бригадада албаяа эхилбэ. Тиихэдэ мүнөө манай мэдээжэ герой генерал-майор Балдынов полкынь штабай начальник байгаа.

Доржо албаяа дүүргэөд, Улаан-Үдын нэгэ заводто ажалда ороо.

Һүрөөтэ 1941 он. Доржо Согтоев дары албанда татагдажа, ойро зуурын сэрэгэй һургуули гараһан дары барууржаа ябуулагдажа, 7-дохи корпусой 16-хи кавдивизиин 58-дахи полкодо тагнуулшанаар томилогдобо. Ангуушан һэн лэ туладаа, мүн тон мэргэн буудадаг тула иимэ мэргэжэлтэй болоо ха юм. Энэ корпус удангүй фронт эльгээгдэжэ, Украинада Николаевск хотын ойро буряад сэрэгшэ хүбүүн түрүүшынгээ байлдаанда ороо бэлэй.

Байлдаанууд, байлдаанууд... 1943 ондо Сталинград шадар хүреэлэгдэһэн дайсанай арминууд бута сохигдожо, манай сэрэгшэд баруулжа дабшаба. Дайнай гал соо хатуужаһан 16-дахи кавдивизи добтолгодо орожо, фашистнарай сабхи доро гэшхэгдэһэн совет Украиные сүлөөлжэ эхилбэ. Энэ дивизи гвардейскэ гэһэн дайшалхы алдартай болоһон байгаа.

Нэгэтэ «хэлэ» асарха гэһэн захиралта бууба. Полкын тагнуулшан Доржо Согтоев хэдэн нүхэдтэеэ дайсанай эзэлһэн тосхон уруу һүни һэмээхэн шурган орообо. Нэгэ гэрэй хажууда немец харуулшан урагша хойшоо аалихан гэшхэлжэ байба. Тагнуулшад маряан мүлхин дүтэлжэ, тэрэниие буугай хүрзөөр сохин бүглэрүүлжэ, гэрэй сонхо руу хэдэн гранатa шэдэжэрхёод, «хэлэеэ» тэлэн, гэдэргээ харанхые шадамараар һамбаашалан бусаа һэн. «Эрхим тагнуулшан» гэһэн зэргэ Согтоевто удангүй олгогдоо.

Улаан Арми Польшын хилэ гаталжа, Европын арад зониие фашис богоолшолгоһоо сүлөөлжэ эхилээ. Хүлэйнгөө эдэгэхэдэ, Доржо дивизидээ бусажа, танкова десантда ябалсажа, Люблен хотые сүлөөлһэн операцида хабаадалсаба. Висла мүрэнэй эрье дээрэ оборонодо байлсаа. Һүүлдэнь манай сэрэгшэдэй добтолгодо ороходо, 16-дахи кавдивизи урагшаа дабшажа, Польшын түб Варшава хотые сүлөөлэлсөө.

Олон шуһата байлдаан соо хатуужаһан Доржо сэрэгшэн дайсанай эшээндэ ойртохо бүри улам зоригжоо. Теэд 16-дахи дивизиин Берлин хүрэтэр дүшэн модо шахуу үлөөд байхада, шэнэ захиралта ерээ. Доржо Согтоев Эльбэ мүрэнэй эрье дээрэ агууехэ Илалта угтаа һэн.

Дайнай һүүлээр Доржо Дамиянович түрэл Буряадаа бусажа, Хандагатайн леспромхоздо долоон жэл соо ажаллаа. Һүүлдэнь Саянанай совхоздо олон жэлэй туршада шахалгын мал харууһалаа. Олон зуун һүрэг мал туун, хада хүбшын холын бэлшээридэ зорихо. Тиигээд намартаа эрьехэдээ, таргалһан, бэежэһэн мал тушаадаг байгаа. Һайнаар, оролдосотойгоор ажаллаһанай түлөө Доржо Дамяновичта совхозой зүгһөө олон дахин Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэг барюулагдаа.

Дайнда ябаха үедэнь буряад сэрэгшэнэй энгэртэ «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө», — медаль, Илалтын жэлдэ Алдар солын III шатын орден, Улаан Тугай орден зүүлгэгдэһэн байна.

И. НАМСАРАЕВ.

САЯНАЙ ГЭС-эй БАРИЛГА ДЭЭРЭ

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Енисей мүрэнэй эхиндэ, Шушенска шадар дэлхэй дээрэ эгээ томо Саяно-Шушенска ГЭС баригдажа байна. Тэрэ 6,5 миллион киловатт хүсэтэй болохо юм. Асари ехэ хаалта мүрэнэй үһые 240 метр үндэртэ үргэхэ байна.

ГЭС-эй барилгашад КПСС-эй XXV съездын зарлагдаха тухай мэдээсэлые халуунаар дэмжэн угтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Саянгэсстрой» управлениин геодезист комсомол басагад инженер Л. А. Исакова, хүдэлмэришэн Н. У. Паршукова.

ТАСС-ай фотохронико.

БҮХЭСОЮЗНА ХАРАЛГА

Хүдэлмэрилдэг эхэнэрнүүдэй ажалай, ажаһуудалай ба амаралтын ямараар эмхидхэгдэдэг байһые шалгаха Бүхэсоюзна ниитын харалга СССР-эй Госкомиздадаар, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гаар соносхогдоо. Энэ харалга 1975 оной май — ноябрьда Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлэй үедэ үнгэргэгдэхэ.

Харалгын үедэ олохон эхэнэрнүүд, хэрбээ дуратай байбал, курсануудта, ажалай мэргэжэл олгохо һургуулинуудта һуража, шадабаряа дээшэлүүлхэ, хоёрдохи мэргэжэл олохо аргатай. Үйлэдбэри дээрэ тэдэнэй ажаллаха арга боломжо һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудһаа гадна, мүн үхибүүдэй эмхи зургаануудые олошоруулха, илангаяа үдэшын гү, һүниин халаанда эхэнэрнүүдэй ажалладаг предприятинууд дээрэ ниитын эдеэ хоол һайжаруулхаар хараалагдана. Эхэнэрнүүд ажалай талаар анда ханинартаяа уулзаха, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ зорюулагдаһан лекцинүүд ба хөөрэлдөөнүүдые шагнажа болохо байна.

(ТАСС).

Стахановец А. Грязновой дурасхаалда

МАГНИТОГОРСКЫН металлургическа комбинадай хоёрдохи мартеновскэ цехэй комсомольско организациин секретарь Владимир Омигов булад хайлуулагшад, комсомолшууд Виктор Курбатов, Владимир Поливников, Юрий Хусаинов болон Сергей Сокурянтай хөөрэлдэжэ байна. Нэгэдэхи пеэшэнэй булад хайлуулдаг комсомолшууд комбинадай стахановец байһан А. Грязновые өөрынгөө бригадын гэшүүн болгожо абаад, тэрэнэйнгээ түлөө ажалладаг байна. А. Грязнов Ленинград шадархи байлдаанда хабаадалсахадаа, эндэ эрэлхэгээр унаһан байгаа.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ШЭНЭ ҺОНИН

ГРАФИГҺАА УРИДЛАН

ХМЕЛЬНИЦКИЙ (ТАСС-ай корр. С. Шумахер). Тракторна агрегадуудые бүтээдэг Хмельницкэ завод ДТ-54, «Беларусь» тракторнуудай двигательнүүдэй запас частьнуудые ороной механизаторнуудта олоор эльгээнэ. Бусад түхэлэй машинануудта шухала хэрэгтэй детальнуудые, запас частьнуудые бүтээхэ захилнууд дүүргэгдэнэ.

Энэ предприяти бүтээн гаргаһан продукцияа хүдөө ажахын машинануудай ехэ ехэ заводуудта, «Сельхозтехникын» бүхы союзна республикануудтахи нэгэдэлнүүдтэ эльгээнэ. «1975 оной ургаса хуряалга ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын хэрэг хангаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Совейдэй тогтоолдо харюу болгон, заводой ажалшад хадалгаяа түрүүлэн эхилһэн ороной урда районуудай ажахынуудта шухала хэрэгтэй запас частьнуудые мүнөө бүтээжэ байна. Продукци бүтээн гаргаха графигаа тус коллектив долоон хоногоор уридлана.

ЗАПАС ЧАСТЬНУУД ЭЛЬГЭЭГДЭНЭ

ЧЕБОКСАРА. (ТАСС-ай корр. В. Железнов). Эндэхи агрегадай завод тракторнуудай запас детальнуудые Целиноградска областиин механизаторнуудта болзорһоо урид эльгээжэ дүүргэбэ. «1975 оной ургаса хуряалга ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын хэрэг хангаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совейдэй тогтоолдо харюу болгон, предприятиин коллектив запас частьнуудые, узелнуудые бүри олоор бүтээн гаргадаг болобо. Жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй детальнууд бүтээгдээ.

ПРИМОРИИН АЖАЛШАД ХАДАЛГАДАА БЭЛДЭНЭ

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр. И. Палатов). Таряа хуряадаг «Сибиряк» түхэлэй шэнэ комбайнууд Приморийн колхоз, совхозуудта эльгээгдэбэ. Хизаарай сагай уларилда, газарай хүрьһэндэ энэ техникэнь тааруулагданхай. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ эдэнэр 250 мянга гаран гектар дээрэһээ гэхэ гү, али табан жэлэй эхинэйхиһээ һураггүй ехэ талмайһаа эртын орооһото ургамалнууд, барайгар хуряагдаха.

БЕЛОРУССИИН ГЭРШҮҮХЫН ПОЛИ

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Галкин). Белоруссиин урда районуудта гэршүүхэ тарижа эхилбэ. 33 мянган гектарта иимэ ургамал таригдаха юм. Тэрэнэй талмай һайнаар үтэгжүүлэгдээ, избёосхо тараагдаа.

Ажахынууд үргэн зуруудаар тарилга хэнэ. Иимэ аргаар тарихада, ургасань баян байдаг юм.

ШИИДХЭХЫ ДОБТОЛГЫН УРДА ТЭЭ

МАЙНА (Краснояраай хизаар). (ТАСС-ай корр. А. Шигленко). Хаалтын оёорой нүхэнүүдэй гаргагдажа байһан Саяно-Шушенска ГЭС-эй баруун бэедэхи котлован соо 500 мянган кубометр бетон һуулгагдаа. Октябрь һарын туршада Енисей мүрэниие хааха шиидхэхы добтолгодо найдамтай бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тэрэнэй һүүлээр тэндэхи станционно хубиие барижа эхилхэ. Тус тустаа 640 мянган киловатт хүсэтэй өөрсэ янзын арбан агрегат эндэ тодхогдохо юм.

ШЭНЭ ЛИНИ АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

ГРОЗНЫЙ. (ТАСС-ай корр. Г. Насонов). Эндэхи нефть болбосоруулдаг В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ заводто парафин таһалгаряагүй юулэхэ ба эмхилхэ автомат лини ашаглалгада оруулагдаа. Эндэхи хүшэр хүдэлмэри автомадаар бүрин хангагдаба. Картон хайрсагууд соо эмхилэгдэһэн парафин плитэнүүд үнэтэй сэнтэй продукци гэжэ тоологдодог байна. Тодорхойлон хэлэбэл, США, Англи, ФРГ ба бусад оронууд энээниие худалдан абана.

НОМОЙ ВЫСТАВКЭ

ИВАНОВО. (ТАСС-ай корр. А. Франковский). Майн 20-до нээгдэһэн, «Россин номууд» гэжэ Бүхэроссин выставкэ түрүүшын Соведүүдэй эмхидхэгдэһээр 70 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Коммунис байгуулалтын ба хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар В. И. Ленинэй, мүн тэрэнэй дүтын соратнигуудай бэшэһэн зохёолнууд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй «Ленинэй хараа шугамаар» гэһэн статьянуудай, хэлэһэн үгэнүүдэй суглуулбари [...] дэб хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн, партии болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэдэй [...]нууд стенднүүд дээгүүр [...] бигданхай.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ УРАН ЗУРАГ

НОВОСИБИРСК. (ТАСС-ай корр. Д. Иохимович). «[...] дэлхэйе иимэээр харанаб» гэжэ Новосибирскын уран зурагай гүрэнэй галерейн залнууд соо нээгдэһэн, ал[…] уран зураашадай, графигуудай, скульпторнуудай эрдэм һайн бүтээлнүүдэй выставкэ нэрлэгдэбэ. 5 мянган [...] торай бүтээлнүүд эндэ табигдаа. Эгээл ахань — 16 [...] эгээл баганиинь 7-той.

Эдир залуу уран зураашад Сибириин хизаарай гай байгаалиие, Эхэ ороноо дуратай байһанаа зураг харуулна.

ОМОГОРХОЛ БОЛОҺОН ОЮУН БЭЛИГ

ЭНЭ ЖЭЛЭЙ май һара һайндэрнүүдээр илангаяа баян байгаа. Бүхы дэлхэйн ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн Нэгэнийе заншалта ёһоороо найрлабабди. Агуу Илалтын 30 жэлэй ойн һайндэрые һүр жабхалантайгаар тэмдэглэбэбди. Харин мүнөөдэр манай совет уран зохёолшодой болон олон миллион уншагшадай һайндэр болобо. Агуу-ехэ совет уран зохёолшо Михаил Александрович Шолоховой түрэһөөр 70 наһанай ойе тэмдэглэжэ байнабди.

Бэлиг ехэтэ уран зохёолшод бултадаа адлирхуу хуби заяатай: тэдэнэр гансахан түрэл арадайнгаа бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй омогорхол болодог. Тэрээндэл адляар М. А. Шолохов ганса ород арадай бэшэ, уужам дэлгэр Эхэ оронойнай олон яһатанай алдар суута уран зохёолшо болонхой. Тэрэнэй бэшэһэн номууд манай арбан табан аха дүү республикануудта ажаһуудаг арад түмэнэй дура сэдьхэлые буляанхай. М. А. Шолоховой зохёолнуудаар эдир һурагшад сочинени-найруулгануудые бэшэнэ, научно-теоретическэ конференцинүүд, суглаанууд үнгэргэгдэнэ, тэдэнэй удхаар уран һайханай кинофильмнүүд буулгагдана, зүжэг, оперонууд табигдана. Уран зохёолшын «Номгон Донийе» уншаһан хүн бүхэн Доной хасагуудай хуби заяан, түүхэ тухай тон һайнаар мэдэжэ абана. Манайшье республикын зарим аймагуудта ажаһуудаг, анхандаа хасагууд ябаһан хүн зон энэ зохёолые уншахадаа, нютагтаа болоһон үйлэ ушарнуудые гэрэл соо хараһан мэтээр элеэр ойлгожо абана.

М. А. Шолоховой номууд социалис оронуудай уншагшадай дунда үргэнөөр тарана. Бидэнэр Кубын сэрэгшэдтэй, Чехословакиин хүдэлмэришэдтэй, Монголой малшадтай уулзахадаа, тэдэнэй социалис общественые байгуулха хэрэгтэ уран зохёолшын номуудай нүлөө үзүүлдэг байһан тухай мэдэжэ абанабди. Манай бэлигтэ зохёолшын номууд капиталай оронуудай ажалшадай дунда айхабтар ехэ хүндэтэй болонхой.

Үшөө 1933 ондо фашистнууд М. А. Шолоховой номуудые эгээл түрүүлэн галдан шатаагаа һэн. Совет уран зохёолшын номуудһаа тэдэнэр ехэ айдаг байһыень энэ ушар элитээр гэршэлнэ. Тиибэшье һаа, М. А. Шолоховой номууд сүлөөтэ һалхин мэтээр дэлхэй дээгүүр таража, хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэ буляагаа ха юм.

Михаил Александрович Шолоховой зохёохы ажал, тэрэнэй номууд яахадаа бүхы дэлхэйн ажалшан арадай дура сэдьхэл буляаһан, бултанда юундэ ойлгосотой байнаб гэһэн асуудал эндэ гарана.

Энэ асуудалда мүнөө үе сагай уран зохёол шэнжэлэгшэд тодорхой харюу үгэнэ. Нэгэдэхеэр, уран зохёолшын бүхы номуудай гол герой юрын хүн, үгытэй хасаг гү, али таряашан, хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэ болоно бшуу. Эдэл юрын хүнүүдэй улаан гараар, оролдолгоор алтан дэлхэйн нюруу дээрэ арбай таряан ургана, фабрика, заводуудай цех соо шэнэ шэнэ продукци бүтээгдэнэ, дайн байлдаанай талмайда эрхэ сүлөө, зол жаргалнай хамгаалагдана. Григорий Мелехов, Аксинья, Лушка, Нагульнов, Щукарь үбгэжөөл, Давыдов, Лопатин болон бусадай образуудые хараад үзэе. Эдэнэр бултадаа сэдьхэл зүрхөөрөө, шуһа мяханиие уншахадаа, коммунизмын, Совет засагай мандан илажа байһан тухай бата этигэлэй мэдэрэлдэ заатагүй абтанабди. Хүн түрэлтэнэй сүлөөрэлгэ тухай зохёол бүхэниинь батадхан дуулана. Уран зохёолшо геройнуудтаяа суг хамта ажаһуужа, тэдэнэй баяр, уйдхар, гуниг, зол жаргалые хүбаалдана. Юрын хүнүүдэй бодол һанаан, эрмэлзэл, хүсэл тэрэнэй сэдьхэлые зобооно. Тиимэл хадаа М. А. Шолохов мүнхэ зохёолнуудые бэшэжэ шадаа ха юм.

М. А. Шолохов — агуу-ехэ реалист. Тэрэнэй зохёолнууд манай олон национальна литературачуудта айхабтар ехэ нүлөө үзүүлһэн байна бшуу. Жэшээлхэдэ,

МАНАЙ ШОЛОХОВ

манай Буряадай түрүүшын зарим повесть, романууд М. А. Шолоховой зохёолнуудай нүлөөн доро бэшэгдээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Буряад уран зохёолшодой номуудай гол геройнуудынь ажалша малша арад зон болоно. Тэдэнэр хатуу шанга ангиин тэмсэлэй дүлэн соогуур ябана. Энээнийе Ц. Доной «Хиртэһэн һара», «Шуһата хюдалга», «Брынзын санха», Хоца Намсараевай «Нэгэтэ һүни», «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала», «Алтан бороо» болон бусад зохёолнууд эли тодоор гэршэлнэ бшуу.

М. А. Шолоховой зохёохы ажалай һургуулиие манай буряад уран зохёлшод шудалхые оролдоно. Манай зарим нүхэд М. А. Шолоховтой бэшэг бэшэлсэдэг, уулзадаг байна. Гурбан уран зохёолшод А. А. Бальбуров, Н. А. Очиров, И. Е. Тугутов гэгшэд Вешенская станица айлшалжа ошоһон байна. Тэдэнэр Норпол Очировай оршуулһан «Шэнэ газар хахалагдаа» гэжэ романиие автортань бэлэглэжэ, ехэ баясхаланда хүртэһэн юм. М. А. Шолохов манай уран зохёолшодые ехэ хүндэтэйгөөр угтан абажа, буряад зоной, илангаяа буряад хасагуудай ажабайдал, Байгал далай тухай һонирхоо һэн.

1958 оной декабриин 13-най үдэрые би хэзээдэшье мартахагүйб. Юуб гэхэдэ, тэрэ үдэр агуу уран зохёолшотой би уулзаһан байнаб. Россин Федерациин уран зохёолшодой түрүүшын съезд тиихэдэ һүр жабхалантайгаар түгэсэһэн байгаа. Бидэнэр, съездын делегадууд, Колонно залай ордон соогуур хөөрэлдэжэ ябаа һэмди. Буряад уран зохёолой үндэһэ һуури табигша Хоца Намсараевич Намсараев гэнтэ намайе дуудаад, нигэжэ хэлэбэ: «Тэрэ буланда бүлэг зон соо Доноймнай суута хасаг байна гээшэ аа гү?» Тиигээд бидэнэй дүтэлжэ ошоходо, бүлэг зоной дунда Михаил Александрович Шолохов зогсоод, тамхилжа байба. Хоца Намсараевич Намсараев Михаил Александровичтай уулзажа, хани халуунаар хөөрэлдэбэ. Эдэ хоёр СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд һэн хойноо сессинүүд дээгүүр ходо уулзадаг, үнинэй танил болоһон байгаа ха юм. Нэгэ хэды саг соо Хоца Намсараевич агуу уран зохёолшотой хүхюунээр хөөрэлдэһэнэй һүүлээр намайе дуудажа, М. А. Шолоховтой танилсуулха зуураа, нигэжэ хэлэбэ: «Энэ манай буряад залуу уран зохёолшодой нэгэниинь, энэ съездын делегат гээшэ». Тиихэдэнь Михаил Александрович нам тээшэ урихаар энеэбхилээд: «Бидэнэр, үбгэржэ эхилһэн уран зохёолшод залуу халаандаа ехэ найданабди. Таанаднай һайн зохёолнуудые бэшэжэ байгты!» гэжэ юрөөгөөд, гарыем шангаар адхаа бэлэй.

М. А. Шолоховой номууд мүнхэ наһаяа эдлэжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй зохёолнууд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһоор үнинэй. Хаанашье, далай дээрэшье, сүл губидашье, хүбшэ тайгадашье, саһата дайдадашье ябахадаа, тэрэнэй зохёолнуудтай ушархат. Тэрэнэй зохёолнуудые уншахадаа, граждан дайнай, колхоз байгуулгын, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдэй амисхаал мэдэржэ, тэрэ үеын хүнүүдэй баатар замые эли тодоор харанабди. Уран зохёолшо өөрынгөө геройнуудай дунда, түрэл станицадаа ажаһууна. Өөрынгөө зохёолнуудые тэрэ ажабайдалай гүн соохоо һабагша татан бэшэнэ. Алдарта уран зохёолшомнай КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй оло дахин депутат, академик, Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ, Гүрэнэй болон Нобелевско шангуудай лауреат юм.

Ёһото коммунист Михаил Александрович Шолоховой номуудай геройнууд коммунизм байгуулгын хэрэгтэ нангин хубитаяа оруулжа, хүн түрэлтэнэй зол жаргалай түлөө тэмсэнэ, хэтэ мүнхэдөө тэмсэхэ... М. А. Шолоховой түрэһөөр 70 наһанай ой хадаа ганса совет литературын бэшэ, бүхы дэлхэйн литературын ехэ һайндэр болохол ёһоороо болоно.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ,
— уран зохёолшо.

1958 он. Россин Федерациин уран зохёолшод түрүүшынгээ съездэ олоороо сугларжа, хэдэн үдэрэй туршада ехэ хөөрэлдөө хээ һэн. Тэндэ манай уран зохёолшод Михаил Александрович Шолоховтой уулзаа бэлэй.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) М. А. Шолохов, Х. Н. Намсараев, Ц. А. Жимбиев.

...ЛИТЭ ХҮНҮҮДЭЙ ҮГЭНҮҮД

...Шолоховые түрүүшынь номоорнь («Номгон Дон» — ...ракторай ажаглалта) хаража үзэхэдэ, ехэ бэлигтэй... ...шадабаритай хүнүүд жэл бүхэндэ олошорно. Ехэл, ...гээшэ, Русь оромнай бэлигээр баян даа.

МАКСИМ ГОРЬКИЙ.

Совет литературын шэнэ зохёолнуудай эгээл эрхи...дынь (жэшээлхэдэ, Шолоховой номууд) урдахи зуун ...й реалис агуу ёһо заншалые гол түлэб үргэлжэлүүл... байна. Энэ хадаа Лев Толстойн зохёолнуудые мүнхэ ...һон, ород хүнэй зүрхэ сэдьхэлые харуулһан ёһо ...шал ха юм.

РОМЕН РОЛЛАН (Франци).

...и ородой литературада дуратайб. Мүнөө үеын уран зо...шод соохоо Шолоховые ехэл һайхашааанаб.

ЭРНЕСТ ХЕМИНГУЭЙ (США).

Шолохов — совет уран зохёолшод сооһоо илгаран га...н зохёолшо, томо зурааша, ёһото гуманист. Тэрэнэй ...мгон Дон», «Шэнэ газар хахалагдаа» гэһэн зохёол...ынь бүхы дэлхэйн литературада бодото һуурияа ...нэ.

ВИЛЛИ БРЕДЕЛЬ (ГДР).

Шолоховой шог зугаа арад зонһоо сэхэ һабагшатай. ...нь намда ехэ дүтэ, үнэтэй сэнтэй. Богонёор хэлэхэдэ, ...шог зугаань Шолоховой дундаршагүй бэлигэй нэгэ ...а болоно бшуу.

БРАНКО ЧОПИЧ (Югослави).

...и Шолоховой зохёолнуудые сэдьхэл зүрхэеэ хүдэл...уншадагби. Эпическэ, уйдхар гашуудалта үйлэтэй. ...та зохёолнуудые бүтээдэг агууехэ зохёолшо тэрэ ...болоно. Тэрэнэй номууд хүсэтэ мэдэрэлээр, уран ...гэй долгёор нэбтэрэнхэй.

АНРИ ТРУАЙА (Франци).

...мөө ажаһуужа байгаа уран зохёолшодой дунда Ми...и Шолохов эгээл томонь, эгээл бэлигтэйнь болоно.

ЛИЛИАН ХЕЛЛМАН (США).

Искусствын гайхамшагта бүхы зохёолнуудай үсөөниинь ...Номгон Дон» шэнги гүнзэгыгөөр шэбшэгдэнхэй, сэсэ...р байгуулагданхай юм. Гайхалтай һайнаар энэ ном бэ...даанхэй.

АНДРЕ ВЮРМСЕР (Франци).

Шолоховой уран шадабари, дабтагдашагүй эли то...р, үнэйщэмөөр бэшэлгэнь, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хү...һэн зохёолынь уншагша намайе гайхуулаа, һанал ...ыем эзэлээ.

ГЕНРИ УИНСТОН (США).

...Номгон Дон» хадаа агуу революцитай, социалис бай...алтатай итальян арадые һүр жабхалантайгаар танил...ла. Тиимэһээ бүхы үе сагуудай литературын эрхим ...олнуудай нэгэн гэжэ тэрэниие сэгнэнэбди, тэрээндэ ...ханабди.

ПАЛЬМИРА ТОЛЬЯТТИ (Итали).

...ДАРТА ОЙЕ УГТАНГАА...

...й һургуулида «Улаан ...» («Алые паруса») ...нэрэтэй нийтын клуб ...хүдэлжэ байдаг юм. ...лубай хүдэлмэридэ аха...ассай һурагшад хабаа...

...н клубай гэшүүдэй ...болобо. Тэрэ зүблөөн ...лигтэ совет уран зо... Михаил Александрович ...вой 70 наһанай ойдо ...гдаа.

...хэ Илалтын 30 жэлэй ...зорюулжа, 6-дахиһаа ...хүрэтэр бүхы клас... «Тэдэнэр Эхэ ороноо ... ...конкурс үнгэргэгдэ...

һэн юм. М. А. Шолоховой романай гаршагые найруулгын темэ болгожо абаһамнай баһал өөрын удхатай гээшэ.

М. А. Шолоховой намтарта, зохёохы ажал ябуулгада зорюулһан выставкэ эмхидхэгдээ һэн.

Бүхы классуудта М. А. Шолохов тухай хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Мүнөө үедэ манай шабинар уран зохёолшын номуудые илангаяа дуратайгаар уншана.

В. ЮШИНА,
Улаан-Удын 40-дэхи һургуулиин ород хэлэн болон литературын багша.

...Шолохов Ю. А. Гагарин хоёр.

ТАСС-ай фото.

ШЭНЭ ФИЛЬМ

Бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон Вёшенская гэжэ донской хасагуудай станица хабарай үглөөнэй манан соо харагдана. Тэндэ хэдэн арбаад жэлэй туршада агууехэ совет уран зохёолшо М. А. Шолохов ажаһууна, зохёоно.

Мүнөө хэдэн мянгаад харагшад Михаил Александровичайда айлшалха аргатай болобо: «Михаил Шолохов» гэжэ баримтата фильм гараа бшуу. СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреадууд, кинорежиссёрнууд Л. Кристи, Л. Мазрухо гэгшэд тэрэниие буулгаба.

— Энэ хадаа намтарлаһан фильм бэшэ, — гэжэ авторнуудынь хөөрэнэ, — гэбэшье М. А. Шолоховой ажабайдалай, зохёохы ажал ябуулгын онсо үенүүд оролсоно. Жэшээнь, КПСС-эй XXIV съездын ендэрһээ, мүн тэрээндэ Ленинскэ шан барюулха үедэ, уран зохёолшодой съезднүүдтэ, уласхоорондын хуралдаануудта үгэ хэлэжэ байһаниинь оролсоно. 20—30-аад онуудһаа эхилжэ буулгагдаһан кино, фото-зурагуудые хэрэглэнэбди.

«Номгон Дон» — уран зохёолшын түрүүшын томо бүтээл. Үргэн далайсатай зохёол искусствын мастернуудые урмашуулан, хүгжэмтэ болон кинематографическа зохёол бии болгохыень зоригжуулаа. 30-аад онуудта залуу композитор И. Дзержинский романай удхаар оперо бэшээ һэн, харин үшөө «хэлэгүй» кинематографай экран дээрэ Аксинья Григорий хоёр анха түрүүшынхеэ уулзаа.

Шолоховой зохёолнууд залуушье, мэдээжэшье мастернуудые — С. Герасимов, С. Бондарчук мэтын хүнүүдые зохёохы ажалдань зоригжуулжа байдаг. «Номгон Дон», — «Шэнэ газар хахалагдаба», «Донской рассказууд», «Хүнэй хуби заяан» гэһэн кинолентэнүүдһээ хэһэгүүд баримтата фильмдэ хабсаргагдаа.

— Шолоховтой уулзалга хуби заяандамни ехэ үүргэтэй байгаа, — гэжэ С. Бондарчук хэлэнэ. — «Хүнэй хуби заяан» гэһэн фильмээр режиссёр болохо замаа эхилээ һэм. Харин мүнөө дахин Шолоховто хандабаб: «Тэдэнэр Эхэ ороноо аршалаа» гэһэн романаар кино буулгажа дүүргэбэб.

Искусствын үндэр ехэ үүргэ тухай Михаил Александровичай хэлэһэн үгэ соностоно:

— Уран зохёолшын шуһан бусалжа байдаг һай... дайсаниие үзэн ядаһандаа нюурынь хүхэ сагаан болодог һай... уран зохёолшо өөрынгөө дуратай геройтой хамта энеэлдэжэ, уйлалдажа байдаг һай гэжэ хүсэдэгби.

Шолоховто үгтэһэн олон тоото хүндэлэлэй диплом, грамотануудай дунда бишыхан юрын хабтаһахан бии юм — тэрэ хадаа Ленинградай Кировскэ заводто хэзээшье орожо байхын тула болзоргүйгөөр үгтэһэн зүбшөөл. Энэнь ойлгосотой: «Шэнэ газар хахалагдаба» гэһэн зохёол соохи Давыдоваа уран зохёолшо имагтал эндэһээ донской тала руу «асараа» һэн гүб даа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, академик, Ленинскэ, Гүрэнэй болон Нобелевско шангуудай лауреат М. А. Шолоховой партийна, ниитын ажал ябуулга кинолентэ соо ехээр харуулагдаа.

(ТАСС).

ГАЙХАЛТАЙХАН НОМУУД

Тархиншье гэхээр, номой хомор сагта нэгэ боти олдошоо һаа, алтанһаа үнэтэйгээр һанагдагша бэлэй. Нэгэтэ «Номгон Дон» гэжэ һангиишаһан ном гартамни орожо, би унтангүй, бүхэли һүниндөө һуужа уншаа һэмби. Ород хэлэндэ оборшог байгдаһан үе һэн ааб даа, тиигэбэшье ямар геройн түлөө сэдьхэлээ үбдэхөөр бэ, хэниие дурагүйгөөр һанахаар бэ гэжэ ойлгогдоо бэлэй.

Тэрэ уншаашамни «Номгон Доной» түрүүшын ном байгаа. Удаадахи номуудынь тэрэ үедэ олдоогүй. Имагтал хожомынь — Улаан-Удын багшанарай училищида һуралсажа байхадаа, романай дүрбэн номые бултыень уншажа жаргаа һэм. Дэлхэйе доһолгоһон хүлгөөн дундуур тон лэ өөрынгөө жаргалые урдаа бариһан Аксинья Григорий хоёр хизааргүй ехэ юртэмсэдэ тээрижэ гансаардахадаа, хайратайшье, урраа хүрэхөөршье байгаа бэлэй.

Удаань «Шэнэ газар хахалагдаба» гэжэ романай 1-дэхи номые уншааб. Табяад онуудай һүүл багта хоёрдохи номынь бэшэгдэжэ дүүрээ һэн. Щукарь үбгэжөөлые нютагайнгаа хошонгууша аад, түбһэн юумэндэ оролсоод лэ байдаг үбгэдтэй адлирхуу... Бүхы сэдьхэлээ дэлхэйн хубисхалые түргэдхэхэ хэрэгтэ зорюулжа ябаһан Макар Нагульнов, улаан Питерһээ 25 мянгатанай нэгэн болоод, номгон Доной эрьедэ шэнэ байдал тогтоолсохоёо ерэһэн Семен Давыдов болон бусад геройнуудынь намда ехэ дүтэ болоо һэн. Хажуугааршни ябажа ябаһан шэнгеэр, амиды шэнгеэр һанагдадаг геройнуудые бии болгохо шэдитэй Шолоховой баян хэлэн сэдьхэлэй ехэ гайхал, баясхалан түрүүлээ һэн.

«Хүнэй хуби заяан» гэһэн рассказайнь анха түрүүн «Правда» газетэдэ толилогдомсоор уншажа, Андрей Соколовтой адли тама хэдэ эдлэһэн хүнэй харгалсаан мэтэ болоо һэн.

Тэрэ гэһээр Михаил Александрович Шолоховой номууд оорыми библиотекэдэ хүндэтэ һуури эзэлдэг болонхой.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ҮЕ САГ БА УРАН ЗОХЁОЛШО

Хорин жэлэй саада тээ ГДР-эй Уран зохёолшодой холбооной орган — «Берлинэй шэнэ журналда» («НБИ») М. А. Шолоховой «Шэнэ газар хахалагдаа» гэһэн романиинь толилогдоо һэн. Энэ журналай редакциин гуйлтаар АПН-эй корреспондент Всеволод Марьян гэгшэ М. А. Шолоховтой уулзажа, тэрээнтэй хөөрэлдэһэн байна.

Асуудал: Михаил Александрович, мэдээжэ уран зохёолшодой номуудые суутай болгоһон ажабайдалай үнэн бодото хэрэг тухай хөөрэжэ үгыт. Эндэ гансашье бэлигһээ болоногүй хаш.

Харюу: Минии нэгэ нүхэр намда ерэһэн бэшэгүүдые хараад, ехэтэ гайхаа һэн: «Иимэ ехэ почтодо бүхэли министерство хэрэгтэйл».

Минии һанахада, уран зохёолшо гээшэ ажабайдалтай нягта холбоо барисаатай байха зэргэтэй ха юм. Кабинет соол һууһан уран зохёолшо ажабайдал һайнаар мэдэхэгүй.

Ута наһатай зохёол бүтээхын тула ажабайдал һайн мэдэхэ, үнэн сэхээр бэшэхэ, үйлэ ушарнуудые өөрөө зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэрхэ, һанаагаа зобон хүлгэхэ зэргэтэй бшуу. Би Доной эрьедэ түрөөб, эндээл һурааб. Уран зохёолшо минии хуби заяан эндэ эхилээ. Харин коммунист минии хуби заяан 1930 онһоо эндэ баһал эхилээ. Совет засагые дэмжэһэн улаан хасагуудай дунда ажаһуунаб. Ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб! Улаан хасагуудай аша, гушанар шэнэ ажабайдалай эзэд — колхозой гэшүүд, агрономууд, инженернүүд болоо. Энэ ехэ хубилалтые би зохёолнуудсоогоо харуулхые оролдооб.

Харюуда нэмэлтэ: Зүб даа. Михаил Александрович арад зонойнгоо дунда ажаһууна. Үшөө 15 наһатайдаа Доной газар дээрэ алба хэжэ эхилээ.

«Продхүдэлмэрилэгшэ өөрүни хүдэлөөб. Бандануудые намналсааб... Бандидууд бидэниинешье намнаа. Бүхы юумэн болохол ёһоороо болоо. Элдэб ушарнуудта ороглоо». (М. А. Шолоховой автобиографиһаа).

Эдир залуу пулеметчик Шолоховые махнотон баряа һэн. Буудажа алахаяа тэдэнэр абаашажа ябаа. Украин хүгшэн эхэнэрэй үгэ хүүр бандидуудай удамаршые залд гүүлэжэ, гүлмэр пулеметчигые занаад табяа һэн.

Үгытэйшүүлдэ хилээмэ слохо гэжэ Михаил Александрович нилээд тэмсээ, өөрөөшье гэдэһээ үлдөө. Ехэ наһатайшуулда багшалаа. Москва ерээд, юрын хүдэлмэришэнөөр ажаллаа. Үдэрынь хүдэлөөд, һүниндөө зохёолоо бэшэдэг һэн.

Асуудал табихын урда тээ: Дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон уран зохёолшо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдэй үедэ «Номгон Доной» түлөө абаһан шангаа бүхэли фронтдо мордоо. Шолоховой ажаһуудаг станица гэжэ мэдээд, фашистнууд бомбардировщигуудые эльгээгээ. Бомбын хэсэг гэр соо Михаил Александровичай гар бэшэгүүд, «Шэнэ газар хахалагдаа» гэжэ романайнь хоёрдохи ном галдуулшоо. Эхэнь Анастасия Даниловна бомбын хэмхэрдэһэндэ дайруулжа, наһа бараа.

Бэеэ гамнагты гэжэ Михаил Шолоховто хүнүүдэй хандахада, тэрэ нигэжэ хэлээ: «Үгы, нүхэд, би фронт дээрэ байха зэргэтэйб».

Асуудал: Танай номуудые уншажа байхадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн зохёохы ажалайтнай нэгэ эпизод бэшэ, ёһотойл эпопей гэжэ ойлгонобди. Энээн тухай хөөрэжэ үгыт.

Харюу: Үнгэрһэн энэ дайн, адагыень абажа харахада, үшөө хоёр зуун жэлэй туршада уран зохёолшодой һанаа үнөөе зобоохо, зоригжуулха гээд Алексей Толстой хэлээ һэн. Энэ Илалта хүнгэн бэшээр бидэндэ үгтөө: хорин миллион хүмнай алуулаа. Харин үншэрһэн, зобоһон, тулиһан, эрэмдэг болоһон хүнүүдые хэншье тоолоожо үзөөгүй. Энээн тухай мартажа болохогүй. Дайн тухай үнэншэмэ номуудые бэшэхэ шухала.

Фашис машиные бута сохихо хэрэгтэ нугарашагүй булад зоригтой хүнүүд хабаадалсаха ёһотой байгаа. Тэдэ хүнүүдынь — манай совет хүнүүд.

Харюуда нэмэлтэ: «Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо түлөө тулалдаа» гэжэ романайнь хэһэгүүд дайнай үедэ толилогдодог һэн.

Мүнөө тэрэ романай түрүүшын номоор кинофильм буулгагдаад, олон миллион хүн зондо харуулагдажа эхилээ.

Асуудал: Михаил Александрович, танай геройнууд мүнөө юу хэжэ байнаб?

Харюу: Тэдэнэр тэмсэһэн зандаа. Тэдэнэй бодол һанал, хүсэл эрмэлзэл, сэдьхэлые харуулха ехэ шухала байна. Дайнай үйлэ ушарнууд хадаа тэрээндэ хабаадагшадай бодол, зүрхэ сэдьхэлтэй сэхэ холбоотой ха юм. Генерал Стрельцовой образые найруулхадаа, танил генерал Лукинтай ехэ хөөрэлдэһэн байнаб.

Харюуда нэмэлтэ: Италиин агууехэ хүбүүн Джузеппе Гарибальди 1833 оной апрель һарада Доной газар дээгүүр ябахадаа, Эхэ ороноо хархис дайсадһаа сүлөөлхын түлөө тэмсэхэб гэжэ шахаа тангаригаа үгөө һэн; серб арадай домогто хүбүүн Олеко Дундичые, булад хатуу зоригто начдив Васо Киквидзе гэгшые, хальмаг арадай баатар Ока Городовиковые Доной талануудһайн мэдэнэ.

Эндэ агууехэ уран зохёолшо Михаил Александрович Шолохов түрэжэ, түрэл Донойнгоо, арад зонойнгоо тухай номуудаа бэшэнэ. Мүнхэ наһалха зохёолнуудые бэшэнэ, үе сагаа зэргэлээн алхална бшуу.

(АПН).

ДЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

(Тоо, баримтанууд)

Номуудыень хүн зоной эгээл олоороо уншадаг бүхы дэлхэйн авторнуудай нэгэн Михаил Александрович Шолохов болоно. М. А. Шолоховой зохёолнууд — «Номгон Дон», «Шэнэ газар хахалагдаба», «Донской рассказууд» гэһэн романуудынь, «Хүнэй хуби заяан» гэһэн рассказынь манай оронод арадуудай 80 хэлэн дээрэ 817 дахин хэблэгдэн гараа. Тэдэнэй 53237 мянган хэнэгээр барлагдаһан байна. Ганса ород хэлэн дээрэ Шолоховой номууд 388 дахин гараа.

Шолоховой зохёолнууд хилын саана эгээн түрүүн Германида хэблэгдээ. «Номгон Доной» түрүүшын номые «Литератур унд политик» хэблэл 1929 ондо барлан гаргаа һэн. Тэрэ гэһээн сагһаа хойшо «Номгон Дон» дэлхэй дээгүүр тархажа эхилээ. Францида — 1930 ондо, Англида 1934 ондо хэблэгдээ.

Шолоховой зохёолнууд США-да 27 дахин хэблэгдээ. Инди оронойхинди, бенгали, пенджаби, тамили болон бусад хэлэнүүд дээрэ тэрэнэй номууд барлагдаһан байна. Шолоховой номууд Японидо — 54, ГДР-тэ — 73, Чехословакида — 70, Югославида — 28 дахин хэблэгдээ. Тэрэнэй зохёолнууд хилын саана 700 дахин хэблэгдээ, 47 оронуудта 45 хэлэн дээрэ оршуулагдаа.

(АПН).

ТОЛИ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёhоор республикымнай литература ба искусствын бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй республиканска шангууд олгогдоо бэлэй. Тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, уран зурааша Казанский Александр Владимировичта Байгал далай тухай уран зурагуудайнь, Хяагта хотын Соёлой ордонине шэмэглэн гоёоhоноймь түлөө тус шан олгогдоо.

Манай корреспондент А. В. Казанскитай уулзажа, хэды асуудалтайгаар хандаба.

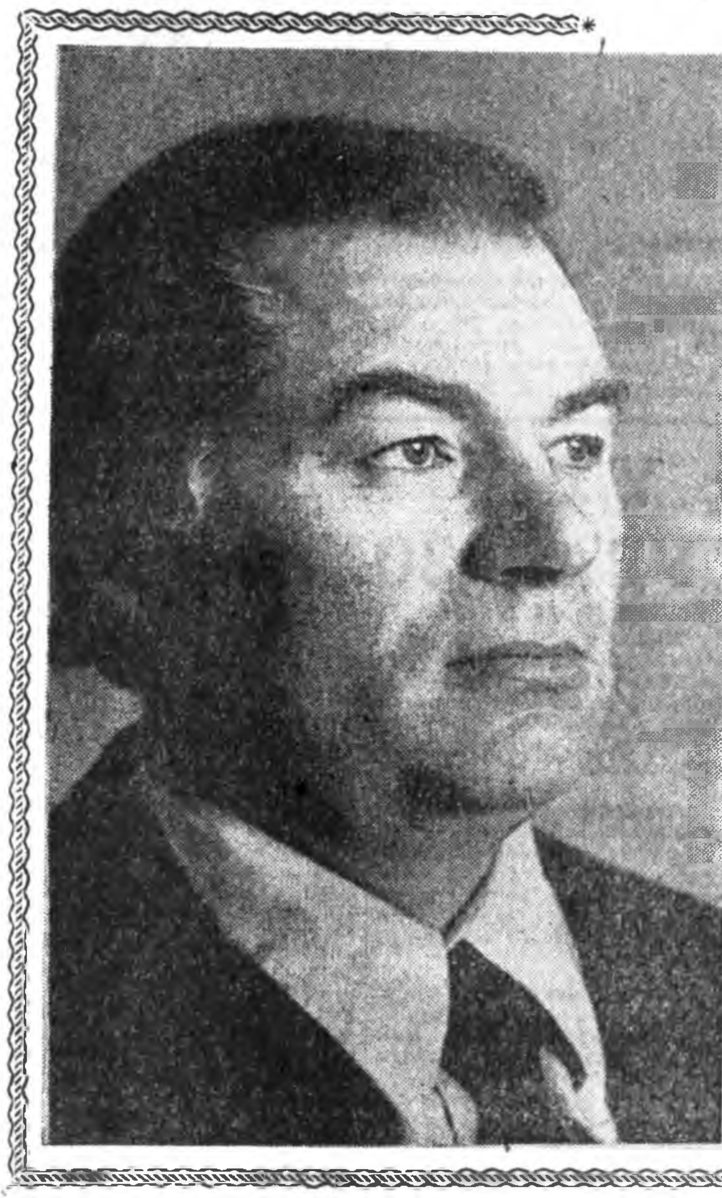

РЕСПУБЛИКЫН ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ХАРЮУСАН

— Александр Владимирович, хэдыдэ, хайшан гээд зураг зуража эхилээ hэмта?

— Хэдыдэ, хайшан гээд гэжэ хэлэжэ шадахагүй байнаб. Мэдээ ороhон сагhаа хойшо зураг зураха дуратай байhан хаб. Һургуулида ороhон хойноо пионернүүдэй байшандахи уран зурагай кружогто ябааб. Удаань Эрхүү хотодо искусствын училищида hуража гарааб. 1961 ондо Москвадахи Суриковай нэрэмжэтэ уран зурагай дээдэ hургуули дүүргээб.

— «Байгалай загаhашад» гэhэн зурагуудтнай олондо мэдээжэ болонхой.

— 1950 ондо Эрхүү хото ошожо ябахадаа, эгээл түрүүшынхеэ Байгал далайе хаража, гоё hайхандань зүрхэ сэдьхэлээ буляалгаа бэлэйб. Тэрэ сагhаа хойшо ходол Байгал ошожо, байгаалитайнь, ажалша хүнүүдтэйнь танилсадаг, зурадаг байгааб. Москвада hуража байха үедөө амаралта бүхэнөө шахуу Байгал дээрэ үнгэргэдэг hэм. Байгаали харуулhан олон зурагуудые зурааб. Эдэ зурагуудтаа минии сэдьхэлые тон ехээр баясуулhан нютагайнгаа байгаалиин гоё hайханине шэрэ будагай хүсөөр дамжуулха гэжэ оролдооб. Пейзаж болбол уран зураашын баяр баясхалан, гуниг, сэдьхэлэй байдал, уянгые гон зүбөөр түрүүлжэ шададаг. Эндэл зурааша сэдьхэл бодолойнгоо нангин нюуса хүгжэм гаргажа шададаг. Пейзаж зурахадаа, юрэл байгаалине зуража болодогшье, мүн байгаали хүн хоёрой харилсаа холбоо, хүнэй хүдэлмэриин үрэ дүншье харуулжа болодог. Баhа тиихэдэ байгаали харуулhан бүтээл дээрэ хүнэй дүрэ зурагдадаг гээшэ ааб даа. Энэ ехэ бэрхэтэй хэрэг. Юуб гэбэл, саанань байгаа байгаалида гү, али наанань зурагдаhан хүнэй түхэл шарайда ехэ анхарал хандуулалтай гү? Эдэ хоёрые уран зохидоор, үнэншэмэ зүбөөр тааруулан харуулха гээшэ уран зураашын оюун бэлигhээ, мэргэжэл шадабариhаа дулдыдадаг. Байгалай загаhашад тухай зурагайнгаа hүүлээр, юрэл байгаали харуулhан олон зурагуудые зурааб. Хамта дээрээ 150-яад томо, багашье зурагуудые Байгал далайда, загаhашадта зорюулааб.

— Монументальна уран зураг үнинэй уралана гүт?

— 1961 онhоо хойшо. Институдаа дүүргэжэ ерэмсээрээ «Текстильщик» соёлой ордондо контурно мозаика хээб. Энэ зурагни Буряадай Уран зураашадай холбоондо хэгдэhэн түрүүшын имэ зураг болоо бэлэй. Урда тээнь монументальна уран зураг манай эндэ хэгдэhэн ааб даа. Жэшээлхэдэ, оперо ба баледэй театрай плафон. Буряадай уран зураашад сооhоо эгээн түрүүн би имэ зураг зуража эхилээб. Шара-Гол нютагта, «Татарский ключ» карьероуправлениидэ, судна-бүтээлгын заводто монументальна уран зурагууд хэгдээ. Эндэ минии нүхэд Г. Васильев, А. Хомяков гэгшэд туhалалсаа бэлэй. Тиихэдэ архитектор П. Зильбермантай хамта «Байгал» ресторанда, уран зурааша Г. Васильевтай «Баргажан» гостиницада, уран зурааша Д-Н. Дугаровтай ипподром дээрэ монументальна уран зурагуудые, мозаикануудые бүтээгээбди. Монументальна уран зураг өөрын шарайтай.

Юуб гэхэдэ, арадай ажабайдал, хүгжэлтэ, дэбжэлтые айхабтар үргэнөөр харуулха арга боломжо бии гээшэ. Тиимэhээл ренессансын үеын фрескэнүүдшье, мэдээжэ уран зурааша Давид Альфаро Сикейросэйшье зурагууд арадай ажабайдал, hанал бодол, тэмсэл харуулан түмэн зоной дура сэдьхэл буляан байдаг. Италиин мэдээжэ уран зурааша Этторе Де Кончилисай хүтэлбэри доро бүлэг уран зураашадай бүтээhэн панное фашистнууд hаяхан буудажа hандаагаа. Дүрбэн хэhэгhээ бүридэhэн, хамта дээрээ 130 дүрбэлжэн метр болохо энэ зураг дээрэ Джузеппе Ди Витторио, Грамши, Тольятти гэгшэд, буhалгаа хэжэ байhан хүдэлмэришэд, таряашад харуулагдаhан байгаа. Арад зондо зорюулагдаhан, хүмүүжүүлхы удха шанартай энэ зурагай Чериньола хотын Республикын талмай дээрэ табигдаха болоходонь, фашистнууд hандаагаа. Энэ хадаа монументальна уран зурагай айхабтар ехэ нүлөөлхы удха шанартай байhые харуулна.

— Хяагта хотын Соёлой ордон уралан шэмэглээт. Эндэ ямар зураг хэгдэнхэйб?

— Аймагай, хотын ажалшадай баяр баясхаланта hайндэрнүүдэй үнгэргэгдэдэг түб талмайн нэгэ захада Соёлой ордон hуурижанхай. Тиимэhээ ордоной талмай тээшэ хараhан ханадань ямар зураг хэлтэйб, ямар бодол харуулалтайб гэhэн асуудал нэн түрүүн табигдаа. Энэ зураг гурбан хэhэгhээ бүридэнэ. Хэhэг бүхэниинь өөрын ондоо темэтэй. «Ленинэй туг — арадай туг» гэhэн hанал бодол түрүүшын хэhэгтэнь харуулхые оролдооб. Эндэ революциин патрульнуудай дүрэнүүд зурагданхай. Удаадахи хэhэгынь хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин бата нэгэдэлдэ зорюулагдана. Гурбадахи хэhэгтэнь космос гэhэн темэ харуулагдана. Зурагай нэгэдэхи хэhэгтэнь Ленинэй найман метр үндэртэй дүрэ зурагданхай. Хамта дээрээ энэ зураг дээрэ 3,5-hаа 8 хүрэтэр метр үндэртэй 40-өөд дүрэнүүд бии. Соёлой ордоной нүгөө ханадань арадай искусство гэhэн темэдэ зорюулагдаhан зураг хэгдээ, искусствын хэрэгсэлнүүд харуулагданхай. Эндэ соёлой ордон гэжэ хүнэй холоhоо хараад ойлгохоор.

— Үе-үе болоод лэ уран зурагай выставкэнүүд эмхидхэгдэжэ байдаг. Выставкэнүүдтэ хабаадаhан тухайгаа хөөрэжэ үгыт.

— Манай эндэ үнгэргэгдэhэншье, зональнашье, бүхэроссиншье нилээд олон выставкэнүүдтэ хабаадалсааб. Гурбан зонын 16 уран зураашадай нүүдэл выставкэ дээрэ Байгал далай тухай зурагуудни табигданхай. Тиихэдэ «Алас-Дурна зүгэй пейзаж» гэhэн выставкэдэ хабаадалсаа hэм. Тон hаядаа гэхэдэ ВДНХ-да болоhон харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй бүхэсоюзна выставкэ дээрэ Хяагта хотын Соёлой ордон шэмэглэhэн зурагни табигдаа.

— Ерээдүйнтнай түсэбүүд ямар гээшэб?

— Холын юумэн тухай хэлээдшье яалай. Энэ жэлдэ гэхэдэ автомобильна харгынуудай управлениин байшан уралан шэмэглэхэ хүдэлмэритэйб. Тиихэдэ «Прогресс» кинотеатрай фризүүд дээрэ зураг зураха түсэбтэйб. Мүнөө үедэ эскизүүдыень хэжэ байнаб. Үе сагайнгаа эрилтэдэ харюусаhан зурагуудые эндэ хэхэ hаналтайб.

Цокто НОМТОЕВ

НЮТАГАЙХИДТА ХҮШӨӨ

Колхозойм хойморто холуур туяаран,
Хододоол бадардаг мүнхэ дүлэн.
Хүгшэдэй нюдэндэ хүбүүдыень hануулан,
Хүүгэдэй сэдьхэлдэ баатаршалга түрүүлэн,
Нютагайхидайм габьяа гэршэлhэн хүшөө,
Нангин дурасхаал эндэ мүндэлөө.
Хажуудань ошоод харыт халта,
Хайрата хүбүүдэй нэрэ бэшээтэйл.
Омогорхон уяран уншыт булта,
Олохон бүлэтэй холбоотой обогтойл.
Найман тээhээнь субаhан зүргэ,
Нямняа сэсэг эдэгээн ургаал.
Дүрбэн жэлэй шанга тулалдаанда,
Дүрөө алдан дайнда унагшадай,
Орон нютагаа хамгаалха тэмсэлдэ
Улаан зүрхөөрөө шуумайн байлдагшадай,
Агууехэ илалта туйлагшадай
Алдар нэрыень хүшөө мүнхэлэнхэй.
Үбгэд фронтовигууд hалиран ерэнэд.
Үнгэрhэн дайн тодоор hанагдана.
Тулгуураа тулан удаан зогсонод.
Тулалдаанда унаhан нүхэдынь харагдана:
Эдир залуу наhандаа ябаалди даа.
Эрэлхэгээр лэ тулалдаа үетэмнай.
Улаан зангяатай үхибүүд ерээд,
Угаа арюухан баглаа үргэнэ.
Альгаа дэлгэн салют үргөөд,
Аман соогоо аргаахан хэлэнэ:
Таанарай таhардаhан аша гушатнайбди,
Тангаригланабди, алдар габьяаетнай мүнхэлнэбди.
Аглаг үглөөнэй наранаар хамта,
Армида мордохо хүбүүд ерэнэ,
Аалихан урдань зэргэлнэ булта,
Албандаа мордохоо зүрхэнhөө мэдүүлнэ:
Дайнда унаhан нютагайхид таанартаал,
Дайсанда харюусахаар бэеэ бэлдэнэбди.
Арюухан зунай үүр хираанаар,
Арбадахине дүүргэгшэд эндэ суглarба.
Ногоон зүлгэтэ нютагайнгаа агаараар,
Нангин газартаа дахин амилба:
Амгалан үеынгөө залан ябадалдаа,
Арадайнгаа заншал үргэхөө мэдүүлнэ.
Халуун үдэршье, харанхы hүнишье
Хамагай нюдэндэ харагдана хүшөө.
Хойто үетэндэшье, үндэр наhатандашье
Хэтүү сэдьхэл түрүүлhэн хүшөө,
Колхозойм, нютагайм хаанаhаашье харагданаш.
Харуулда зогсоhон сэрэгшэ шэнгиш.

1975.

И. А. КРЫЛОВ

ТЭРМЭЭЛЖЭН ШОРГООЛЗОН ХОЁ[Р]

(БАСНИ)

Бүмбэрэгшэ Тэрмээлжэн
Бүхэли зундаа хүхибэ ха.
Харин гэнтэ мэдэхэдэнь,
Хахинама үбэл ерэбэ ха.
Урихан үдэрнүүд
үнгэржэ,
Уужам тала хооhорлой.
Наартай hайнаар
хооллуулдаг,
Намжар гоёор хонуулдаг
Набша намаашье
хагдарлай.
Үбэлэй хүйтэн ээрхэбэ,
Үлэсхэлэн зоболон
үзэгдэбэ.
Тэршээ ябадалаа,
зугаагаа
Тэрмээлжэмнай хуряагаа.
Үлэн хооhон аад, юрэдөө,
Үшөө дуу дуулагша [...]
Муудан, уйдан,
зүдэр[...]
Мүлхин Шоргоолзон[...]
ерэhэн [...]
«Ашата найжа, нан[...]
Абарыш даа, туhал[...]

Энхэ хабар болотор
Эндээ байлгажа, тэж[...]
даа!»
«Хүндэтэ худагы, юр[...]

Хүдэлмэри хээ гүт
нажартаа?»
Хүлээн Шоргоолзон
асууба[...]
«Зүлгэ ногоон соо
бүх[...]
Зүдэр зохидоор
зугаа[...]
Хүдэлмэри хэхэ саг
[...]
Хүндэтэ найжа, байг[...]
аал!»
«Аа, тиигээбши...» —
«Дашуур[...]
Аажам зундаа дуу
дуулааб» —
«Хангюурдаабши?
Шадааш [...]
Харин мүнөө хатарыш [...]

Гунга ЧИМИТО[В]
буряадшалба

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Тамаралгын хаhа эхилбэ» — Н. Ефимовэй фоторепортаж. «Республикын тарялан дээрэ» — хүдөө ажахын шэнжэлэл. «Һургаал болоожо шадабагүй» — В. Русинагай статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Таряашанай хоёрдохи гэрынь» — Г. Клепиковэй статья. «Булгаша эхэнэр» — О. Березковой статья. «Совет орон: шэнэ hонин» — суглуулбари. Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ.

Гурбадахи хуудаhанда: М. А. Шолоховой 70 жэлэй ойдо зорюулагдаhан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Гэрэй эзэн эхэнэр» гэhэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдоно. Хилын саана. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Байлдаануудай үедэ бэшэгдэhэн мүрнүүд» (үнгэтэ). 10.35 — Бүхэ барилдаагаар Европын чемпионат (үнгэтэ). 11.20 — «Манай үйлсэ». «Комсомольская площадь». 12.20 — Совет дуунай концерт (үнгэтэ). 12.50 — Һүүлэй hонин. 13.00 — Түрэлхидтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 13.30 — «Үхибүүдтэ зорюулагдана. «Ан амитадай гүлгэд тухай». 14.00 — «Үглөөнэй почто» хүгжэмтэ программа. 14.30 — «Элуур энхын булан» — эрдэм нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ программа. 15.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын ушар» — киногой шэнжэлэл (үнгэтэ). 16.00 — «Украинын ССР-эй арадай артист Ю. Богатиков дуулаха». 16.45 — 16.55 — Забhарлалта. 16.55 — «Уран зураашад тухай хөөрэлдөөн. 17.25 — Е. Максимова, В. Васильев хатарха (үнгэтэ). 17.40 — «Африкада болоhон ушарал» (США). телевизионно кинофильм. 18.30 — «Время». 19.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Крылья Советов» — «Динамо» (М), (үнгэтэ). 21.15 — «Бидэнэр Ока мүрэнэй эрьеhээбди» — фильм-концерт (үнгэтэ). 21.50 — «Аюулгүйгөөр дабшалга» (үнгэтэ). 22.25 — «Артлото» (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забhарлалга. 24.00 — «Время». 00.30 — «Табан жэлэй геройнуудай» — телеочерк. 01.00 — «Радуга». — арадай зохёолой Уласхоорондын фестивалиин нэгдэлгэдэ зорюулагдаhан концерт.

УРДАНАЙ ДУУНУУД

УУЛЗАЛГЫН ДУУН

Бараан торго наймаалха юм аад,
Базаар болохыень хүлеэбэбди.
Баатарнууд таанадтай зугаалха юм
аад,
Баярта үдэр хүлеэбэбди.
Эреэн торго наймаалха юм аад,
Эрхүүгэй дэлгүүр хүлеэбэбди,
Эрхим таанадтай зугаалха юм аад,
Энэ үдэр хүлеэбэбди.
Ягаан торго наймаалха юм аад,
Ярмарка болохыень хүлеэбэбди,
Ямбатай таанадтай зугаалха юм аад,
Ёhото үдэр хүлеэбэбди.

ТААБАРИ ДУУНУУД

Хада дээрэ ургаа hэм,
Хара үнгэ татажа ургаа hэм,
Хадаhаа бууухадамни,
Хамаг зон угтажа абаа hэн,
Боори дээрэ ургаа hэм,
Боро үнгэ татажа ургаа hэм.
Бооринhоо бууухадамни,
Бүтэдэ зон угтажа абаа hэн.
(Таряан, таряа хуряалга).

Хада дээрэ ябахадаа,
Хаантай тэнтэй ябаа hэм.
Хадаhаа буугаад ябахадаа,
Хамагтай зэргэлжэ ябанаб,
Боори дээрэ ябахадаа,
Бурхантай тэнтэй ябаа hэм.
Бооринhоо буугаад ябахадаа,
Бүгэдэнтэй зэргэлжэ ябанаб.
(Үхибүүнэй түрөөд. хүлдэ орохо).

С. СКОЛЬЖИКОВОИ
суглуулбари.

БОЛОhОН УШАР

hАРА ХАЛУУН

Үдэшын наран баруунхойто ойн хирхаг шүүрэн, түхэреэн улаан толоороо нюдэ hаргаан ялбалзана. Зүүн урдаhаа оёоргүй гүнзэгы хара-хүхэбтэр тэнгэриин хаяаhаа шинилагар улаан hара бултайжа, нарантай амаршалалдан, баяртай, үглөө болотор гэhэндэл малайна.

Энэ үедэ хонхо жэнгиржэ, үхибүүд шаг шуяа табилдан, hургуулиhаа таралган болобо. Хани хоёр басагад сүүмхэнүүдээ иишэ тиишэнь hэнжэлзүүлэн, гэр тээшээ яаралгүйхэн гэшхэлэлдэнэд. Тэдэнэр энэ тэрэ юумэн тухай шанга шангаар тоосолдоно. Сорьюун жабарта сохигдон, мүнсэгэр улаахан болоhон нэгэ басаганиинь огторгойдо маhайн байhан hара өөдэ шэртэн, халта миhэд гээд, хажуудахи түхэреэн улаахан басагандаа:

— Оюуна, hара наран хоёрой алиниинь халуун гэжэ hананаш? — гээд, гэнтэ hанагдаагүйгөөр hураба.

Оюуна бэеэр жаахааншье hаа, өөрэхэн, түбhэн хүниие урдаа оруулдаггүй hэн. Зүгөөр нүгөөдэhөө наhаар дүүхэн, hаял нэгэдэхи класста орожо ябаhан бэлэй.

Иимэ өөдэгүй асуудал hураhандань, тэрэ ехэл голожо, нүхэр басаган уруугаа нэгэ удаа гайхан хараад:

— Наран халуун ааб даа! —гэжэ тоб байса харюусаба.

Харин нүхэр басаганиинь Оюунаяа гааруулха гэhэндэл:

— Һара халуун! — гэбэ.

Тиин хоёр ханинар аргагүй тоосолдобо, арсалдаба. Буляалдаан соогоо Оюуна hанана: «Энэм юугээ хэлэнэ гээшэб? Нээрээ hара халуун байгаа гээшэ гү? Эля хоёрдохидо hурана ха юм. Номдоо бэрхэ. Багшын hурахада, бүхы юумэ мэдэдэг гэжэ Даринма хэлэгшэ hэн. Манай унтаатайда hарын наранhаа шангаар шараhыень мэдээшьегүй байжа болохоб, Ходол хүнжэлөө сэлижэрхёод хэбтэхэдэмни, эжымни дулаан байха, хушаад хэбтэ гэгшэ hэн. Иигэжэ бодоходоо, Оюуна Элидээ хэлэбэ.

— Нээрээ, hара халуун

Нүхэр басаганиинь Оюунынгаа гэнэн хонгор байhанда түр зуура хайрлан сэдьхэбэшье, үшөөл үдыл ябана байнаш даа гэжэ hанан гэхэдээ, шангаар энеэжэ:

— Би зорёон хэлэнэлдеэ, Наранинь халуун юм ааб даа. Һара дээрэ баhал үдэр hүни боложо байдаг, үдэртөө наранда дулаасадаг, hүниндөө сэб хүйтэн байдаг гэжэ багшамнай хэлээ hэн. Тэндэш манай «Луноход» ябана ха юм, халуун хүйтэниинь шалгана, — гээд, аяар хоёрдохиин, ехэл юумэ мэдэхэ болоhон хүн Оюунадаа заабарилна.

Тиин хоёр хани басагадай тэнгэридэ байhан hара тээшэ үшөө нэгэ дахин адаглан харахадань, тэрэнь нэгэ улайран, нэгэ сайран, орохо наранай туяада дулааханаар миhэлзэн, лүнхэгэр хүхэ тэнгэриин хаяада хүйтөөр ялбалзан байhан мэтэ үзэгдэбэ.

Д. НАНЗАТОВА.
Хэжэнгын аймагай
Могсохон нютаг.

Футбо[л]

НЭЖЭЭД ОЧКО НЭМ[...]

СССР-эй «А» [...] хоёрдохи бүлэгтэ [...] футболистнуудай дунда [...] жээтэ уулзалга урж[...]лэн үнгэргэгдэбэ. [...] Үдын «Сэлэнгэ» [...] энэ үдэр өөрынгөө [...] дээрэ Карагандагай «[...]тёр» командын футбо[...]нуудтай наадаhан бай[...]

Ерэн минутын [...] үргэлжэлhэн энэ наа[...] алишье командын доб[...] шод тоо нээжэ шада[...] уулзалгаа 0:0 тоото[...] тэнсэлгээр дүүргэбэ. «Сэ[...]гэ» командын доботол[...] Изюмцев, Михнов, [...] Охремчук гэгшэд нэгэ [...] доботолго эмхидхэжэ ор[...]доо, айлшадай ворот[...] бүмбэгэ сохижо ору[...] байгаа. Энэ бүмбэгые [...]лай Охремчук сохиhон [...] Зүгөөр нааданай судь[...] хэсоюзна нэгэдэхи ка[...]риин судья Бакунович [...]кент) гэгшэ энэ бүмб[...] тоолобогүй. Ушарынь [...] хэдэ, манай доботоло[...] руугаар наадаhан байб[...] Тиин хоёр командын [...] листнууд нэжээд очко [...]төө бэшүүлээ.

Удаадахи наадан [...] да үнгэргэгдэхэ. А[...] манайда Павлодарай «[...]тор» команда ерэхэ [...]хой. Наадан үдэшын з[...] час гушан минутаhа [...]хэ.

Манай кор[...]

ХИЛЫН СААНАhАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

КОЛОМБО

НАЦИОНАЛЬНА hАЙНДЭР

ТАСС

Цейлониие сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалтай Шри Ланкагай Республика болгожо соносхоhонhоо хойшо гурбан жэл үнгэрбэ. Майн 22-то ороной түүхэдэ үндэhэн хубилалта болоhон юм. Энэ үдэрые национальна ехэ hайндэрнай болоно гэжэ ланкынхид тэмдэглэдэг.

Колонизаторнууд 450 жэл соо арал дээрэ эзэрхэжэ байгаа. 1948 ондо энэ орон бэеэ дааhан байдалтай болобошье, бүрин эрхэ сүлөөтэй боложо шадаагүй hэн. Хуулиин үндэhөөр Цейлон Великобританиин доминион зэндаа үлэhэн байгаа. 1972 оной майн 22-то республиканска байгуулалтын соносхогдожо, республиканска шэнэ конституциин хүсэндөө ороходонь, колониальна дарлалта мүлжэлгэhөө одоошье сүлөөрhэн байха юм. Иигэжэ ланка арад политическэ, экономическа, бэеэ дааhан байдалай, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын замаар урагшаа дабшахые шиидээ hэн.

БЕЙРУТ

ЛКП-гэй ЦК-гай БУРУУШААЛ

ТАСС

Майн 17-до Урда Ливанай Айтарун тосхондо Израилиин хархис хүсэнүүдэй хорото муухай хэрэг үүдхэжэ, олон үхибүүдые алаhан ушарые Ливанай Коммунис партиин ЦК эрид буруушааба. Энэ тосхондохи хүүгэдэй наададаг талмай дээрэ Израилиин солдадуудай орхиhон минэнүүдэй тэhэрхэдэ, 9 үхибүүн үхэhэн, гурбан багашуул хүндөөр шархатаhан байгаа.

Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэдэй шэнэ гэмтэ ябуулга Ливанай ба Палестинын арадуудта эсэргүүгээр Тель-Авивай зонхилхы тушаалтадай хэhэн эзэрхэг түримхэй ябадалай нэгэниинь болоно гэжэ ЛКП-гэй ЦК-гай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Иимэ гэмтэ ябуулгануудыень эрид буруушаажа, Израилиин эзэрхэг түримхэй аашые зайсуулан сараха уряатайгаар Ливанай Коммунис парти дэлхэйн демократическа бүхы хүсэнүүдтэ хандаба.

ЯУНДЕ

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР ДАБШАНА

ТАСС

Камерунай Нэгэдэмэл Республикын байгуулагдаhаар гурбан жэлэй ойе камерун арад тэмдэглэжэ байна. 1972 оной майн 20-до бүгэдэ арадай референдумдэ hайшаагдаhан гүрэнэй байгуулалта национальна бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ Камерунай түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй туйлаhан шухала илалта болоhон байгаа.

Бэеэ дааhан байдалтай болоhонhоо хойшо Камерунай арад зон орёо хүшэр зам гаталба.

Уласхоорондын оршон байдалда Камерунай Нэгэдэмэл Республика сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй, эб найрамдалай, бүхы оронуудтай харилсаа холбоо тогтооhо политика бэелүүлнэ. Африкын оронуудай нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө, колониализмhаа, расизмhаа энэ түбиин арадуудые бүрин сүлөөлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

ВАШИНГТОН

Дж. ФОРДЫН ХӨӨРӨӨН

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд «Нью-Йорк дейли ньюс» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Холбоото Штадуудай гадаадын политическэ хараа шутамай хэдэ хэдэн асуудалнуудта тогтоhон байна.

США-гай бэелүүлдэг политикые hүүлэй үедэ ехээр буруушаана. Энээнтэй дашарамдуулан, Вьетнамдахи дайнда Холбоото Штадуудай ямар юумэ туйлаhан тухай Дж. Форд иигэжэ мэдүүлбэ: «Хэнэйнгээ зэмэтэй байhые элируулхын тула hарсалдаhанай үлүү гэжэ hананаб».

НАТО-гай соведэй сессиин майн hүүл багаар Брюссельдэ болохоёо байhантай дашарамдуулан, энээн дээрэ сэрэгэй олон тоото асуудалнууд, тэрэ тоодо НАТО-гай сэрэгэй программанууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна гэжэ президент мэдээсээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гурима шуулха асуудалда Дж. Форд тогтон хэлэбэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа Холбоото Штадууд ямар политика бэелүүлхэ байhанаа эсэслэн үшөө шиидхээдүй байhаар гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

АФИНА

ГРЕК-ТҮҮРЭГ ХАРИЛСААН ТУХАЙ

ТАСС

Турциин премьер-министр С. Демирель Францин «Монд» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Кипртэхи байдалые юрэнхы дээрэнь мэдэхэhээ ондоо юумэн Грецидэ байхагүй гэжэ мэдүүлбэ. Энэнь Грециин правительствын тусхай тушаалтадай, хэблэлэй дүрыень ехээр гутаагаа.

Грециhээ Анкарада байдаг элшэн сайд Турциин правительствада орожо, энэ хөөрөөень элирхэйлэн ойлгуулжа үгэхэ эрилтэ табяа гээд эндэ соносхогдобо. Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, май hарын hүүл ба июниин эхин багаар Брюссельдэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдаhан Грециин, Турциин премьер-министрнүүдэй уулзалга бүтэхэгүй ха гэжэ мүнөө Грециин правительствын тусхай тушаалтад hэжэглэжэ байнхай.

НИКОЗИ. (ТАСС). Турцида зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдажа эхилхэ тухай США-гай сенадай гаргаhан шиидхэбэри тухай Кипрэй президент архиепископ Макариос хэблэлдэ мэдүүлгэ хэхэдээ, энэ ушар Кипрэй асуудалые зүб мүрөөр шиидхэлгэдэ тойбо татаха байна гэжэ тэмдэглээ.

ФОТО-ЗУРАГТА ДУРАТАЙ ШУУЛАЙ АНХАРА[ЛДА]

«Буряад орон-75» гэhэн фото-зурагай конку[рсын] эмхидхэлэй комитет хотын фото-зураг буула[гша] дуратайшуулые облпрофсовой уран hайханай бү[лэ]гэмэй байшанда энэ оной майн 24-нэй 14 часта бо[]лохо выставкэдэ урина.

Хото, хүдөөгэй фотокружогуудые хүтэлбэр[и]шэд, мэргэжэлтэй фото-буулгагшад энэ иилзэл[]да уригдана.

Фотоконкурсын эмхидхэлэй комитет.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1975 оной майн 24. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01494. Заказ №